

M. Lufbau nach jahreszeiten
W. d. 4. 6. 7. 8. 9. 10

Th. 4° 450.

F 69

I. N. 3.
DISQVISITIO THEOLOGICA
CONSILIO IRENICO
NOVISSIMO
ALLOQUII TUBINGENSIS
CIRCA DOCTRINAM
DE
**PERSONA
CHRISTI**

CONSENTIENTE ^{QVAM} VENER. THEOL. ORDINE
PRAESIDE
MARTINO CHLADENIO
S. S. THEOL. DOCT. EJVSQVE PROF. PVBL.
TEMPLI OO. SS. PRAEPOSITO, ET SENATVS ECCLESIASTICI
ASSESSORE
VERITATIS EVANGELICAE TVENDAE CAVSA
DIE XXX. JAN. M DCC XXII
VENTILANDAM PROPOSUIT
M. BALTH. GOTTLLOB HOFFMANNVS
Härtha Misnicus
ECCLESIAE SCHMIDEBERGENSIS PASTOR SUBSTITUTVS.
EDITIO ALTERA EODEM ANNO CVRATA.
WITTENBERGAE, LITERIS GERDESIANIS.

A VIOLET OF TELLING

AVSPICE CHRISTO!
DISQVISITIO THEOLOGICA
DE
CONSILIO IRENICO NOVISSIMO
TVBINGENSI
circa doctrinam
DE PERSONA CHRISTI.

x quo doctrinam puriorem de Eucharistia, Numini placuit per D. LVTHERI operam luci pristinae restituere, per Zwinglium, Carolystadium, Oecolampodium, Bucerum & alios, qui ipsis deinceps sunt adspicuntur, vulnus iterum gravissimum ei inflatum est. Evidem illud ut sanaretur, & falsum sentientes ad veritatem, quam Ecclesia nostra cum Luthero profitetur, amplectendam perducerebantur, opera omnis per scriptiones, collocutiones atque collationes impensa est, sed spe prorsus frustranea. Ille enim error, in quo istis perseverare visum est, latius paulo serpsit; & tametsi praesentia Corporis Christi realis ex omnipraesentia, Carni Christi communicata, illustrata & ad oculum demonstrata fuerit a nostratis, alios tamen non minus periculosos peperit, ac sigillatim doctrinam de Christo sinceram non minus turbavit, ea Humanae Naturae Christi, cum omnipraesentia, derogando, quaecunque in unione personali realiter communicata accepit. Quod dogma, etsi perversum, magna tamen animorum contentione, adversus nostros est propugnatum.

Tristis adeo fuit & lamentabilis separatio, praeter schisma in ceremoniis & articulis non-fundamentalibus se exerens, etiam articulos fundamentales afficiens ac laedens; cui si per accessum

A 2

since-

sincerum ad veritatem medela idonea parari potuisset, nostrates, damnatio Josephi recte pensantes, non modo nunquam adversati sunt, sed etiam, ut istud obtineretur, argumentis gravissimis necessitatem rei, & periculum ex erroribus oriundum exaggerarunt, precibusque eventum felicem a Deo impetrare sunt annisi; Haec tamen ipsa vota nullum plane habuerunt successum. Ex scriptis enim & colloquiis institutis satis patuit, haec tenus conatus reconciliationis fuisse irritos, ita, ut, si quando in formulam quandam verborum & Phrasum similitudine communem, conventum esset, nihilominus tamen dissensus aliunde eo vehementius erumpere deprehenderetur.

Sufficit igitur nostrae ecclesiae, se Symbolis idoneis, ac speciatim Formula Concordiae, & in oris nostris, per Articulos visitatorios tam munire adversus insultus, quam sua sibi servare, & nullam occasionem negligere, qua veritas doctrinae coelestis dissentientibus ob oculos poneretur. Fuerunt interea inter nosros, qui magnitudine rei tangentiae non satis aestimata, controversias inqua lance librarent, & levioris momenti differentiam esse affererent, quam ut pax ecclesiastica ideo impediri posset. Quae sententia uti a nostris aliis, veritatis coelestis tenacibus, refutata est saepenumero, ita eandem subinde recogniti, & sub alia aliaque forma proponi valde dolemus, ob causam non unam, & unionem verae falsaeque doctrinae seriis a Numine precibus deprecamur: meritoque agimus, quae aetas praesens, novis opinionibus admodum foecunda, requirit. Et quandoquidem ex calamo Theologi, & Cancellarii Tbingensis Academie, D. D. CHRISTOPH. MATTHAEI PFAFFI, Alloquium ad Protestantes ante hoc fere biennium profluxit, in quo Consilia henotica, speciatim etiam circa doctrinam de Persona Christi, tanquam fidei nostrae acropolin, exposuit: an ea procedant, & ad lapidem lydium exacta, bonitate intrinseca gaudeant, discutiendum sumsimus, ita ut ea, quae in Alloquio dicto scripta sunt, pro objecto praecipuo disquisitionis habituri, & cum iis, quae in Institutionibus Dogmaticis hanc in rem allata ab ipso fuerunt, modeste ac simul placide collaturi simus. Quem finem nos Deus feliciter obtinere jubeat!

Momen-

Momentum I.

Consensus inter socios A. C. & Reformatos circa doctrinam de Persona Christi in Alloquio prorsus insufficienter est enarratus.

EKΘΕΣΙΣ.

§. I. IN Alloquii ad Protestantes Artic. V. p. 8. ita scribitur: *Jam hisce praemissis probandum venit, articulos illos praecipuos, in quibus Protestantes dissentunt, fidei fundatum prorsus haud tangere. Sunt autem hae controversiae praecipue tres, de persona Christi, de praedestinatione & de Epulo sacro. Dicamus primum, quis circa personam Christi consensus, quis dissensus sit. Consentiunt hic Protestantes, duas esse in Christo naturas, divinam & humanam, personali unionे conjunctas, qua naturae haud confundantur, vel essentiales earum proprietates aboleantur, nec persona dividatur; atque hanc Christi Θεονθρόπου personam omnisciam, omnipotentem, omnipresentem, adorandam esse, passiones item Christi, quas sustinuerit, infiniti valoris ad redimendos homines esse. Varia ante omnia hic circa antecedentia notanda:*

I. Praemissa, ad quae provocatur, lubrico satis esse fundamento hinc inde superstructa. Quomodo enim probabitur, unionem ecclesiasticam, cessante spe unitatis, in doctrina & fide, omnibus modis esse curandam, & talem quidem, qualis Articulo I. delineatur, ubi Scriptura aliud longe severe injungit, & Reformati fidem nostram amplecti recusant? quod disertis verbis profitetur Jo. AL. TURRETINVS in disquis. de Articulis fundamentalibus C. XX. p. 45..

II. Unionem talem Syncretismo tam similem esse, ut ovum ovo, ut frustra sint, quae Artic. II. de eo fugiendo, caeteroquin in thesi satis bene, monentur: neque extremitates ibi allatae in hypothesi locum habebunt.

A. 3

III.

III. Fateri Allocutorem, quod fere omnes affirment, *internos & Reformatos hactenus dari fundamentalem dissensum*: quod etiam ad regulas Artic. III. positas si probe est examinaturus, verum esse, deprehendet.

IV. Vbi Artic. IV. de discrimine Articulorum fundamentalium & non-fundamentalium agitur, quaedam vera statui, quibus autem positis necesse est unionem noviter tentatam cadere in irritum: quaedam vero *falsa*, quibus ruentibus non minus & ista concidit: quod data quidem opera seorsim meretur demonstrari. Qualia sunt: *Nullum hominem determinare posse, quid fundamentale sit, vel non; salvari hominem per media salutis posse, et si eorum ingredientia ignoret. Nihil esse fundamentale, quod captum vulgi superet, & sine tricis Scholasticis efferrri nequeat. Non esse necesse, ut numerus Articulorum fundamentalium determinetur. Tolerationem errantibus sensim sensimque veritatem insinuare; conjectaria, quae dissentiens non admittit, sine iniquitia nemini obtrudi: Non fundamentalius errari, quam in Articulis practicis, ubi tamen locum habeat tolerantia, & quae alia sunt, partim non sine cautela, partim nullatenus, admittenda.*

§. II. Fundamentum fidei ea prorsus ne quidem tangere, in quibus Protestantes inter se dissentunt, tutius optatur, quam asseritur. Patebit enim deinceps, quod secus se res habeat. Neque interea male sit, quod, ubi dissentientes nova consilia de desiderio suo fraternitatis ecclesiasticae aperiunt, in *consensum & dissensum* inquiratur: et si hoc jam saepius, non sine dissentientium convictione, factum sit a nostratis. Vbi vero saepenumero de rigore suo remisisse praesentis aetatis Reformatos, profitetur Allocutor, praemonendum prius erat, utrum illud de *omnibus*, aut *praecipuis*, & *quibusnam*, intellectum velit? Nam si de nonnullis saltem loquatur, nondum ad unionem integrorum coetuum validum videbit argumentum: perinde ut, si qui nostratum inire aliquam concordiam, quomodo cunque for-

formatam, auderent, vel tentarent, Ecclesiae puriori universae id minus praejudicare eo magis certum esset, quo notius est, eum, qui talia tractare sustineat, de rato cavere, & autoritate debita, tum divina, tum humana, debere esse instructum, nisi nihil magno conatu agere debeat.

§. III. *Controversias tres esse, de Persona Christi, de praedestinatione & Epulo Sacro, in quibus a Reformatis discrepemus, nullum est dubium.* Enimvero quare *alia capita controversa* praetermittantur, tanquam essent minoris ponderis, causa prorsus est nulla. An credi possit, controversiam *de Baptismo* esse nullius momenti? An doctrinam *Adiaphororum*, ubi de unione agitur, in censem plane non vocandam esse sibi quisquam persuaserit? An his tribus confectum esse negotium judicemus? Sane, ut error errorem peperit, ita factum est, ut ex una doctrina negata, aliae perversae satis sententiae propullulaverint, de quarum excussione non minus, si exacta concordia iniri debeat, laborandum esse videtur. An quis dixerit, Articulum *de Principio fidei, de Deo, de Lege & Evangelio, de Ministerio, Fide & Justificatione, de Ecclesia & aliis fidei momentis gravissimis*, esse prorsus immunem, & ita comparatum, ut unitas locum habere queat? Nec sufficit ad hanc unionem provocare, quam in eundam invadeat *in quibusdam praecipuis unitas*: vel hoc enim falsum principium nos cogit, ut, nisi vulnera ex fundamento carentur omnia, corpus aliquod pro fano & incolumi habere non possimus.

§. IV. Dicitur, *consensum inter Protestantes in 7. punctis consistere, quod utrinque statuatur, 1.) duas esse naturas in Christo, divinam & humanam. 2.) illas naturas unione personali esse conjunctas. 3.) naturas non confundi. 4.) essentiales proprietates non aboleri. 5.) personam non dividere. 6.) personam Christi θεον Θρόπωπα esse omnisciam, omnipotentem, omnipresentem, adorandam. 7.) passiones, quas sustinuit Christus, infiniti valoris esse ad homines redimendos.*

mendos. Quid si vero altius ascendamus, & in gloriam veritatis, etiam dissentientes perstringentis & convincentis, ostendamus, multos ex Reformatis longius paulo fuisse progressos, ac verbis suis multo plura, & tantum non omnia, ecclesiae nostrae concessisse? Speciminis causa sunto, quae B. CALOVIVS in dedicatione libri de Persona Christi lit. C. 3. sq. ex scriptis ipsorum excerpta, oculis legentium stitit, ubi appareat, quod praeter illa, in quibus consensum reponit Allocutor, etiam non pauci, ut SOHNIVS, MACKOVIVS, POLANVS, BERGIVS, concederint,

1. Λόγον μυστικόν esse sine carne, sed naturam assumtam habere ubique praesentem.

2. Communicationem naturarum esse realem ac veram, & humanam naturam esse Θεοθεσίαν.

3. Proprietates divinas humanae Christi naturae vere ac realiter esse communicatas, & hanc non tantum humana & finita, sed etiam illa infinita, aeterna & deitatis propria gloria fulgere.

4. Communicatam esse Christo secundum H. N. omnipotentiam, ita, ut ea facta sit παντοδύναμη & vere ac realiter omnipotens.

5. Communicatam esse Christo homini omniscientiam, vim vivificandi, & ipsam omnipraesentiam, & Christum rebus omnibus adesse secundum utramque naturam.

6. Ab adoratione Deitatis, non esse carnem separandam, quia adorabilitas ipsi realiter communicata, adeoque Christum objectum cultus esse, secundum utramque naturam, & Carnem adorandam esse, una eademque adoratione.

7. Humanitatem non tantum agere propria & finita, sed & communicata, infinita virtute. Quae & alia ex scriptis eorum in medium ibi allata leguntur, ac consensum in punctis controversis multo accuratiorem sistunt.

§. V. Enimvero si res ita se habet, quid impedit, quo minus ruamus in fratnos amplexus, & omnem controversiam seponamus, & hac unitate confessionis in sinu gaudeamus?

Quod

Quod si haec nobis quispiam acclamaverit, monendum eum prius censemus, ut rem probe & patienter exploret, antequam laetitiae genuinae, quae alioquin omnibus votis esset expectanda, materiam sibi credat obtigisse. Supra dictae enim veritates, quae ore & calamo concessae sunt nostris ecclesiis, equidem serviant in apertum veritatis testimonium ; quid enim alioqui opus erat, ut nobiscum illi loquerentur, verbisque idem, quod nos, inter tam multas concertationes sentire profiterentur ? Vtinam vero re ipsa consensus verus apprehenderetur, qui verbis representatur ! In singulis enim, antea enumeratis, quae exactae confessioni videbantur subjacere, non parum est, tam latentis, quam aperti etiam, dissensus, quod facili negotio ostenditur. Quando enim

I. Consentunt Protestantes, duas esse naturas, divinam & humanam, unione personali conjunctas, dum negant Reformati communionem & communicationem naturarum inter se, ut & communionem Idiomatum, unionem faciunt non personalem, sed mere accidentalem & externam, non realem & perichoristicam, & sic revera dissentunt potius, quam consentunt.

II. Quando nobiscum sentiunt $\pi\eta\tau\omega\zeta$, talem esse unionem personalem, qua naturae non confundantur, dissensus mentalis se protinus prodit, dum attributa divina carni Christi donata & concessa negant, ut Eutychianismum caveant, incidentes in contrarium vitium & separantes naturas.

III. Quando nobiscum profitentur, *essentialis naturarum proprietates non aboleri*, fovent illud $\bar{\nu}\pi\gamma\lambda\sigma\nu$, ut hoc pro abolitione habeant proprietatum, quando de H. N. divina, & de Deitate in concreto naturae, humana vere & realiter praedicari, nostra assertit ecclesia, atque sic consensus est nullus. Fac, quaeſo, experimentum in propositionibus Biblicis e. g. *Verbum vitae contradiximus, vidimus. I. Jo. I, I. aliisque similibus.*

B

IV. Quan-

IV. Quando concedunt, personam non esse dividendam, facto ipso hanc legem violant, dum attributa realiter non esse communicativa aut appropriativa, & communicationem atque appropriationem sic re ipsa factam non esse, asserunt.

V. Quando largiuntur & consentiunt, Christi θεωρήσις personam omnisciā, omnipraesentem, omnipotentem, adorandam esse, neque totam intelligunt, neque humanam naturam de illis attributis allatis omnibus vere participare contendunt, adeoque, cum revera de sola hypostasi Filii Dei, & natura divina, exclusa carne, haec idiomata intellecta velint, reapse nihil dicunt, quod ad consensum genuinum faciat. Quis enim in controversiam vocavit, Filiū Dei in sua natura divina esse omniscium, omnipotentem?

VI. Quando concedunt una manu, passiones Jesu Christi, quas sustinuerit, infiniti valoris esse ad redimendos homines: altera hoc datum & concessum rursus eripiunt, ubi se ad illud commune recipiunt, passionem esse mere humanae naturae, valorem omnem accedere a sola divina natura, quae cum ex illorum mente nihil tribuat & communicet humanae naturae, quomodo potest dici, adeste valorem, quem humana natura non habet, & divina non largitur? Et quomodo potest dici ab Allocutore, eos concedere, passionem Christi esse infiniti valoris, cum, ne quidem pro toto genere humano, quod tamen numero finitum est, sufficere, multo minus destinatam esse, largiantur? Quamdiu enim non adest rotunda Confessio, passionem sufficientem esse ex destinatione Dei ad redimendos omnes homines peccatores, consensus plane est nullus. Ut jam taceam de illis, quae ex CALOVIO attulimus, & exactum sustinere consensum videri possent, revera autem eum non in se complectuntur, quoniam per communicationem, ut infra apparebit, nihil aliud, quam naturarum solidam unionem, intelligunt, qua ab una natura in alteram nihil donorum divinorum realiter conferatur.

8

§. VII.

-BENO VI

§. VII. Nullatenus igitur, quamvis nihil magis optandum, tam facile de consensu adversae partis triumphandum erat Allocatori, quamdiu offendicula illa & reservata, non pura mente & sincera remota esse deprehenduntur. Cothurnatae enim & generalissimae, vel speciosae etiam, propositiones, in quibus sibi fингit consensum, sunt latebrae, sub quibus omnis error commode adhuc potest occultari. Nam illa sex momenta, quae allata videmus, totidem verbis, quotquot ab Allocatore adferuntur, Nestorius, & plures alii Heterodoxi, quos Ecclesia purior toto pectore aversata & detestata est, subscriptione sua confirmabunt protinus & amplectentur. Peritura vero sic est corona, quam pepererunt sibi per tot certamina doctores sinceri; perituri labores & sudores, quos pro defendenda veritate coelesti susceperunt, ut ostenderent, quam necesse sit, doctrinas unionem personalem in Christo solventes amoliri a coetu fidelium. Pari ratione demum membrum ecclesiae fu-
erit, quicquid demum statuerit, dummodo in his sex momentis tueatur concordiam & consensum. ZWINGLIUS sic, a LVTHERO alioquin alienissimus, jungetur ipsi nullo negotio, cum ea, in qui-
bus adhuc dissonant, parvi admodum sint ponderis. Stupi-
dos esse sic oportuerit, quicunque ab initio reformationis san-
ctae & plane divinae, CALVINI, ZWINGLII, BEZAE & simi-
lium aliorum erroribus tanto conatu obviam iverunt, eosque ab ecclesia longius abesse voluerunt.

Momentum II.

Neque etiam Dissensus inter nos & Re-
formatos circa doctrinam de Persona
Christi ab utraque parte sufficienter exposi-
tus est.

Ex. 9.

S. I. In Alloquio ad Protestantes ita pergitur: *Differunt in eo, quod A. C. Theologi ajunt, attributa divina, omniscientiam, omnipotentiam, omnipraesentiam, adorabilitatem humanae naturae communicata esse; Reformati vero ajant, ea non naturae humanae communicata esse, cui ista attributa nunquam competere possint, ast personae quidem Christi communicata esse.* p. 8. Neutra vero pars concedet Allocatori, mentem suam, prout res ipsa requirit, fuisse hic propositam. Quod enim nostrae Ecclesiae doctrinam concernit, longe ea illustrior est, & profundiori mysterio gaudet, ac dissensus circa multo plura dogmata in hoc articulo, & major quidem, elucescit, quam ut hac sola propositione comprehendatur. Quorsum vel sola universalitas meriti Christi referri potest, quae tamen a Reformatis adeo animose hodienum impugnatur, & nihilominus hic sicco plane pede transitur, quasi in hac controversia parum momenti situm sit, aut saltem in verbo negotium non satis liquide fuerit definitum, prout Allocutor se tandem frigide satis explicat p. 10. cum tamen ad articulum fundamentalem constitutivum pertineat, ut infra apparebit. Deinceps etiam, quod speciatim doctrinam de Christi Persona concernit, admitti nequit, *dissensum ad hoc unum caput de communicatione majestatis ad H. N. revocari debere.* Nam notum est, quomodo se habeant errores Reformatorum I. circa doctrinam de actu & statu unionis personalis, ubi nunc assumptio humanitatis in Deitatem, nunc Communicatio vera & realis hypostaseos, ut & naturam inter se, aliaque plura, ex verbo Dei confecta, negantur. II. Circa doctrinam de primo genere Communicationis Idiomatum, ubi αλλοιωσιν suam ZWINGLIANAM, & fictitiam Synecdochen ubique intermiscent. III. Circa doctrinam de tertio genere Communicationis Idiom. ubi apotelesmata ad divinam naturam restringuntur, carne in sola societatis vel organi αέργες, nisi quod humanas ἐνεργείας concernit, dignitate relicta,

ME

ut taceamus, quanta sententiarum divertia in ipsa de officiis Salvatoris doctrina sese offerant, magni omnino ponderis & gravitatis.

§. II. *Doctrina itaque ecclesiae nostrae purior adeo te-*
pide proponi neutquam debebat. Multo enim sanctior est
& locupletior, quam ut solis his cancellis sine omni cautela &
explicatione concludi possit: attributa divina, omniscientiam,
omnipotentiam, omnipraesentiam, adorabilitatem, Humanae Natu-
rae communicata esse. Primo enim non saltem attributa, sed
etiam hypostasis divinae humanae naturae incarnatione est commu-
nicata. II. Communicatio etiam naturae divinae ad humanam est
facta, idque sine omni vel confusione, vel transfusione sive com-
mixtione vel exaequatione. III. Communicatio attributorum ipso-
rum non unius ejusdemque classis est. Nam non saltem ἐνεγγυητικὰ,
qualia hic enarrata sunt, verum etiam ἀνενέγγυτα ad
humanam Naturam communicata fuerunt, & perinde a Re-
formatis in dubium vocata. IV. Haec attributa ἐνεγγυητικὰ
sunt longe plura, quam quae enumerantur, ut virtus vivificandi,
ipsaque divina majestas & gloria, non prætermittenda, quam
secundum divinitatem aequalem & eandem cum Patre habet,
Johan. XVII. 5. cum omnibus donis infinitis exinde resultanti-
bus, & omnia dona finita infinitis modis superantibus. V. Cum
his attributis enumeratis communicata sunt apotelesmata ex
utriusque naturae operationibus hypostatice factis redundantia, adeo,
ut triplex officium Christi non secundum divinam saltem, sed et-
iam secundum humanam revera peragatur, (de quo momento
conf. Special-Wiederlegung der Casselischen Wechsel-Schriften P. I.
c. II. p. 116.) & quae alia sunt, quae ad doctrinam auream ec-
clesiae nostrae, ex verbi divini limpidissimis fontibus haustam
summatim recensendam pertinent. Si dixerit quispiam, non
videri, fuisse scopo praesenti conforme; nihil sane obtinebit. Vbi
enim de dissensu dicendum, & τὸ ἀνέγον controversiae est po-
nendum,

nendum, non unum saltem caput dissensus rem absolvit, sed omnia penitus disquirenda, & Lectori ob oculos ponenda, ut, quid æra lupinis distent, rectius penetretur. Vix enim vel levissime his sacris initiatus largietur, dissensum nostri & reformatorum cœtus tam brevi complexu absolvi posse; tantum abest, ut ecclesiae universae puriori, cui talia offeruntur, satisfieri hac ratione queat, utpote quae probe memor est, quot jam scriptis, synodis & collocutionibus de illo consensu sit actitatum, ut ad tria verba revocari posse minime videatur. Parum igitur benigne, vel aequa, nostra cum ecclesia gestum est negotium, ubi traditur, eam tam parvis cinctam esse munimentis, ut, ad unum propugnaculum saltem omnia redire, hominibus persuadeatur, quo vel hostibus vel nobis tantisper relicto, omnia ad auream pacem promte conspirare possint. Aliter sane rem tantam tractarunt pii ac religiosi Antecessores, qui, ubi *pro maiestate H. N. Christi communicata* decertarunt, profundius longe scrutandum negotium viderunt, & periculum hujus controversiae, si vel tantillum veritati cederetur, accuratis oculis perlustrantes totam de Christo doctrinam accurate sibi defendendam crediderunt: pro qua opera & fidei constantia, mercede & corona in coelis reposita aeternum fruuntur atque triumphant!

§. III. Acceptamus in reliquum, quod fateatur Allocutör, Reformatos statuere, *quod attributa divina Humanae Naturae non sint communicata, sed communicata sint personae.* Sic enim duplē errorē gravissimum illorum tangit: alterum, quo *humanae naturae Christi*, quae tamen Βελτεώσει quadam eximia gaudet, *per communicationem αὐχημάτων* divinorum concessa dona denegantur; alterum, quo *ipsius quoque hypostaseos divinae honor* infringitur, cum ipsi quaedam in tempore communicata esse finguntur, quae tamen ab omni aeternitate habuit, possedit & exercuit: *Quod asserere vel ideo prohibemur, quoniam a parte rei*

rei hypostasis cum essentia unum idemque est realiter, adeo-
que hypostasis divina, cui aliquid in tempore communicatur,
vera Deitas esse nequit, siquidem idiomata divina non habuit,
nisi in tempore communicata. Vbi simul ex hoc asserto de-
mirari non satis possumus, quare, ubi idiomata divina communica-
ta esse personae credunt, neque tamen pari ratione, imo jure
multo potiori fateantur, *hypostasin τὸν λόγον sibi idiomata humana,*
ut passionem, mortem & alia appropriasse, divina vero attributa hu-
manae suae carni communicasse, utpote quod utrumque scriptura
satis dilucide affirmat: Illud, dum de Filio Dei praedicat hu-
mana, hoc vero, dum communicationem idiomatum divino-
rum passivam non *personae*, sed *naturae* potius, a persona τὸν
λόγον assumtae, tribuit.

§. IV. Notamus hic, quod Reformati nonnulli hic in-
terdum liberaliores sint, quam quidem necesse putat Allocu-
tor ipse. Cum enim huic sufficere videatur ad fundamenta-
lem consensum stabiliendum fateri, *Christum Deum & hominem*
esse omniscium, omnipotentem, omnipresentem & adorandum, sine
ullo addito vel specificativo, vel reduplicativo, quod tamen
par erat: illi rem adhuc dilucidius tantisper proponunt, & cum
negotium in eo resideat, non saltem, an *Christus, qui Deus est*
& homo, sit omniscius, & omnipraesens, subintelligendo nempe
naturam divinam solam, vel *personam secundum solam divinam na-*
turam, cum exclusione finali alterius naturae, quod illi affir-
mant, nos negamus: sed etiam: *an humanae naturae communi-*
cata sint illa dona, ita ut suo modo secundum utramque naturam
fit *omniscius, omnipotens, omnipraesens, adorandus?* & nos hoc
omnino affirmamus, illi alioqui negant; Non modo prius no-
biscum videntur nonnulli negare, verum alterum etiam con-
ceptis verbis affirmant. Sufficiat, speciminis loco, adducere
JOSEPHVM HALLVM, qui in *Judicio de Colloquio Lipsiensi di-*
ferte profitetur, esse Dominum Jesum in utraque sua natura omni-
scium,

scium, omnipotentem & omnipraesentem. Quae oppido videri poterant bene dicta, & admodum acceptabilia, nisi suopte indicio se proderet HALLVS, qua mente hoc concedat, nempe non pura. Dum enim dicit quidem, *Jesum talem esse in utraque natura*, formulam vero orthodoxam *Juxta divinam & humanam naturam*, tanquam pure scholasticam, manifestis verbis deinceps rejicit, revera *humanam naturam vult exclusam*, aut saltem includere non audet, sed orationem illam ita vult intellectam, ut τὸ IN VTRAQVE NATVRA referat ad subiectum, hoc sensu: *Dominus Jesus, qui duabus naturis constat, est omnipotens.* Tandem enim scribit: *Sat erit homini Christiano, ut sciat, se habere Servatorem Θεούθρωπον, cui omnia haec attributa vere competant.* Sed & Theologi ipsi habent, in quo acquiescant, dummodo concessum hoc utrinque fuerit, etiam H. N. personaliter omnisciam, omnipraesentem, omnipotentem esse, quod nos omnes rotunde profiteri non dubitamus. Vbi rursus post alia carecta se recondit, & sub illa Phrasī, *personaliter omnipraesentem esse humanam Naturam*, quae alioquī orthodoxe sonat, revera nihil aliud intelligit, *quam talem personam omnipotentem, quae praeter naturam divinam, juxta quam sit omnipotens, etiam aliam habeat naturam conjunctam*, cui vero propter finitatem illud attributum non competit, cum tamen *neutram naturam* ab attributis omniscientiae, omnipraesentiae, omnipotentiae, adorabilitatis excludat Scriptura, cum hoc discrimine, quod quae habet divina natura *originaliter & formaliter*, humana habeat *participative & communicative* *κατα χοίου*, sicut illa possidet *κατ' ἑταῖρον*, Coloss. II. 9. Adeo non sufficit, cedere generales formulas, nisi constet de mente recipientium.

Momentum III.

Posita in Alloquio differentia doctrinarum
dici nequit Controversiam circa Personam
Chri-

Christi nullum momentum secum ferre, & in nudam de voce litem abire.

Ex. 9.

§. I. Ita sonat Alloquium: *Et vero quis non videt & controversiam hanc nullum secum momentum ferre, & in nudam de voce litem vel tandem abire?* Verum satis multi sunt, qui istud non vident, sed illustratis oculis longe aliud vident, nimirum ante omnia hanc ipsam *controversiam de communicatione Idiomatum & Majestatis Filii Dei ad H. N. omnino summum secum ferre momentum.* Poterat hoc ex scriptis nostratium & Reformatorum abunde constitisse. An nullum sit momentum, propter quod anathematismis in veteri jam ecclesia exceptus est Nestorius, & purior semper coetus adeo depugnavit, ut vicissim ab illis, qui talibus doctrinis faverent, Eutychianismi accusaretur? Firma interea Allocutori ipsi hactenus sedisse mens videtur, ut hanc *controversiam inter inania retulerit.* Ita Institut. p. 404. nominare non dubitat, *quae in hac doctrina disputantur, ἵκως ἐπινόοας, vocabulo a Damasceno ad longe aliud negotium adhibito, subtile & philosophicas mysterii ineffabilis & incomprehensibilis evolutiones atque anathematismos, queis in dissentientes saeviamus, quae tantum non spirituale lumen affundant, quam consideratio practica, quae fidem nutriat & excitet; nisi argutiis metaphysicis, specbris Scholasticis, larvis transcendentalibus, quibus animus haud in melius mutetur; multos non intelligere, quae dicant, & circa quae disceptent, I. Tim. I, 7.* Quae omnia sine laesione veritatis & offensione simpliciorum dici non posse arbitramur. Variat coeterum Autor Alloquii in meritis hujus articuli *de communicatione majestatis ad carnem expendendis.* Nam in dicto Alloquio contendit, *controversiam hanc NUL-
LVM secum ferre momentum.* In institut. vero p. 398. scribit, *to-
tam hanc controversiam pondus HAVD MAGNUM secum ferre,*

C

mox

mox apud dissentientes, saltem errorem fundamentalē & HAE-
RESIN NON ESSE; rursus: doctrinam in ecclesia nostra propositam
veritatem fictam, & non simplicem nominat, quae potius in argutiis
consistat. p. 392. dicit inanes rixas & macilentam rerum coelestium
Theoriam, neglecta praxi tanquam medulla Christianismi, lites non
necessarias & tanta damna secum ferentes nominat p. 390. & quae
alia similia sunt, de gravissima hac doctrina, & mota circa il-
lam controversia, hinc inde sparsa, vel, si rem nomine suo
exprimamus, effusa.

§. II. Multum vero interest discriminis, an haec do-
ctrina & controversia agitata nullum, an parvum, an magnum
vel praecipuum momentum habeat, & an ad fundamentum fidei,
an minus, pertineat? In nostra sane ecclesia constanter credi-
tum, & intrepide, neque sine Numinis benedictione, defen-
sum est, doctrinam de communicatione idiomatum habere eximum
& exquisitissimum pondus, imo constituere Articulum fundamenta-
lem primarium, eumque proxime & immediate fundamentum
fidei antecedentem & praerequisitum; non tamen est negatum,
intercedere simul quaestiones, quae ad fundamentales secundarios
referri debeant, ac tandem etiam dari quaedam, quae ad fun-
damentum fidei non pertineant. Vbi enim ipsum centrum fidei,
quod in satisfactione filii Dei una cum benevolentia & oblatione
gratiae universali merito reponitur, tutum & inviolatum con-
sistere debet, praerequiritur etiam inviolabilis doctrina de
personalis unioni: Haec enim nisi debite concipiatur, alterari
ipsum Articulum redēctionis, ipsique multum decadere ac de-
strahi, pie & sobrie scrutanti probe animadvertisetur. Ad unio-
nem personalem autem recte & plene, juxta latitudinem, for-
mam & Effectum describendam, inevitabilis est doctrina de
naturarum, idiomatum, αὐχνητῶν, operationum & apotelesma-
tum tum unione, tum communicatione exinde redundante: Ita
ut, etsi haec omnia ad unionem personalem consequenter se
habent.

XQIIS

habeant, nihilominus ista sine illis in tuto positis & confectis consistere recte, imo plane non, possit. Vnde saepius a nostratis monitum est, quod, qui neget communicationem naturarum & Idiomatum realem, reipsa, sive verbis id faciat, sive minus, neget & tollat unionem personalem duarum naturarum, (F. C. p. 766. Hypostatica unio sine vera illa communicatione naturarum nec cogitari nec subsistere potest!) quia respectu λόγου persona, natura & idiomata divina realiter non differant. Atque hoc postremum uti Allocutor contra Reformatos recte urget, Instit. p. 359. ita etiam prius sollicite erat urgendum.

§. III. Apparet hinc, quare quotiescumque ad hoc fidei punctum perventum est, quotquot ex Reformatis de veritate doctrinae nostrae intus convicti, tentare pacem voluerunt, hoc semper πολυθρύλλητον urgerent, non agi hic de articulo quodam fundamentali, cum alii ex ipsis e contrario ob doctrinae χάσμα, & persuationem sui erroris, ecclesias nostras nihilominus gravissimarum haeresium accusarent. Eo majori vero cum admiratione, animique sensu intuemur, esse in nostra ecclesia, qui tantum depositum leviter habeant, & parum in eo positum esse dicant, imo ad fundamentum fidei plane haud pertinere, nec tollere fraternitatem in Christo fingant. Atque hoc omnibus illis, qui ad praecipitia syncretistica vel similia Hemonica consilia delapsi fuerunt, velut proprium & domesticum fuit. Militat pro hoc asserto velut pro aris & focis F. V. CALIXTVS de via Pacis P. I. p. 155. 259. ubi muros ex verbo Dei a nostratis structos temere satis dissolvere & diruere conatur. Idem facere virum perdoctum CASP. CALVÖRIVM in consultatione de pace ecclesiastica p. 530. miramur, ita tamen, ut robori argumentorum allatorum ipse non satis fidat. Petita enim ex indole hujus quaestioneeris saitem annatae, ex ignorantia simpliciorum, deficiente consensu expresso multorum Evangelicorum, & alia, ita sunt comparata, ut credamus CALVÖRIVM, si voluisset addere responsionem, (ad patrocinandum cause justae,

C 2

quod

quod fieri debuisset,) quaestiones propositas : *An dogma de de Majestate Christo homini communicata, & quidem in locutione abstractiva, necessarium sit ad informationem & demonstrationem fidei ? An fidei aliquis articulus non recte possit doceri, explicari, confirmari & defendi, sine doctrina illa ? An omnipraesentia carnis & sanguinis requirat fundamenti loco dogma de omnipraesentia carnis Christi ? An necessaria doctrina recepta ad praxin Christianismi etiam privative ? An negatio laedat fundamentum fidei & praxin aut directe, aut indirecte, vel per se, vel per necessariam consequentiam ? An saltem non negari debeat, si non ab omnibus accurate cognosci ? & quae aliae sunt, sine omni dubio, cum omnibus, quibus sinceritas cordi est, resolvere potuisse.*

§. IV. Experimento non uno hoc, quod dicimus, comprobatum videmus. Omnibus nempe recte computatis Confessores pii in F. C. unanimiter ita concludunt : *Periculose esse errorem judicamus, quando Christo juxta humanitatem Majestas illa derogatur, Christianis enim ea ratione summa illa consolatio eripitur, quam e promissionibus de praesentia & inhabitatione capit, Regis & summi sui Pontificis haurire poterant. Is enim promisit non modo nudam suam divinitatem ipsis praeslo futuram, quae nobis miseris peccatoribus est, tanquam ignis consumens aridissimas stipulas, sed ille ipse, homo ille, qui cum discipulis locutus est, qui omnis generis tribulationes in assumta sua H. N. gustavit, qui ea de causa nobis ut & hominibus & fratribus suis condolere potest, secundum eam etiam naturam, juxta quam ille frater noster est, & nos caro de carne ejus sumus ! Vide, quantum momentum & pondus ad fundamentum fidei invenerint Viri cordati ! Nec aliter quondam WÜRTENBERGICI Theologi crediderunt, sed docuerunt potius, maximum pondus in hac doctrina recumbere. Ita in Examine Cap. VI. Des Heydelbergischen Berichts, p. 529. loquuntur : *Allhier erinnern, ermahnen, bitten, flehen und warnen wir nicht allein alle christliche Herren und Obrigkeiten, sondern insgemein alle fromme gottseelige eyfrige**

ge

ge christliche Hertzen, sie wolten doch diese Sache mit gebührenden Ernst und hertzlichen Seuffzen bedencken! Es gilt die Ehre unsers Herrn und Heylandes JESU Christi. Es betrifft den gantzen Welt-Heyland und sein Erlösungs-Amt. Denn ist der Menschheit Christi göttliche Majestät und Herrlichkeit nicht mitgetheilt, welches die Berichter allhier mit klaren lautern Worten verläugnen, so sind wir noch in unsfern Sünden, der Zorn Gottes brennet über uns, der Fluch des Gesetzes vermaledeyet uns, wir seyn noch unter der Gewalt und Reich des Teuffels und ewigen Verdamniss, denn blos menschlich leyden, ohne mittheilung göttlicher Krafft, keine Seele hat erlösen können; Summa, es gielt dem Grunde des gantzen Christenthums, und ewiger Seeligkeit der gantzen Welt, wie wir droben an seinem Ort ausführlich bewiesen haben. Darumb bitten wir nochmahlen, erinnern und warnen nochmahlen alle christliche Hertzen, sie woltens doch bedencken, daß es nicht etliche wenige Nebenfragen, und schlechte Händel betreffen thut, daran nicht viel gelegen, oder der Grund der Seeligkeit unverrückt bleibe, denn es betrifft die wahre Gottheit Christi, es betrifft die Frage, ob wir Arianisch, das ist, Türckisch oder Christen seyn. Quod postremum ut cognoscatur, Antecedentia probe sunt evolvenda & ad animum revocanda. Et in Continuatione Exam. p. 156. paria pari gravitate urguntur a TUBINGENSIBVS sinceris, & hic syllogismus necessitatur: Welcher theil die wückliche und thätliche Gemeinschafft der Eigenschaften beyder Naturen in Christo läugnet, derselbe verläugnet auch alle Gnaden-Gaben und Gutthaten, welche eine gläubige Seele aus geistlicher Niesung des wahren Leibes und Blutes Christi haben sollte, hujusque majoris propositionis argumenta solidissima adferuntur, & sub minore propositione deinceps applicantur. Eodem modo GIENSES Theologi in der Special-Wiederlegung p. 621. So lange als die Calv. die Lehre von der wahrhaftigen und thätlichen Gemeinschafft der beyden vereinigten Naturaen Christi, und von der wahren und thätlichen Gemeinschafft und Mittheilung der göttlichen Majestät, welche Christo nach seiner

Menschheit wiederfahren, verneinen und anfechten, wie sie insgemein alle thun, so lange müssen sie auch verneinen, daß der reine und heilige Gehorsam des Herrn Christi in seinem Leben und Wandel zum Verdienst unserer Gerechtigkeit und Seeligkeit gehöre; Denn wann er nach seiner menschlichen Natur nicht ein Herr des göttlichen Gesetzes ist, so ist er ie und allewege, als Mensch für sich selbst dem Gesetz Gottes unterworfen, und schuldig, demselbigen Gehorsam zu leisten. Dahero er denn mit solchen seinen thätlichen schuldigen Gehorsam, so er dem Gesetz geleistet hat, für uns, und uns zu gute, das Gesetz nicht hat können erfüllen. Et porro ead. pag. So lange sie an der Allaioſi und blosſen Wortwechselung der Nahmen oder Naturen hafften, so können sie die unendliche Krafft des Verdienſtes JEsu CHristi nicht erhalten, und solches darumb, dieweil, wenn das Leyden und Sterben Christi nur allein seiner menschlichen Natur, und nicht ipſi verbo incarnato obne Tropisterey zugeschrieben wird, wo will denn demſelben die Krafft und Würckung für das gantze menschliche Geschlecht gnug zu thun, herkommen?

§. V. Qua igitur mente, vel mentis confidentia, scribi potuerit in Alloquio, nullum hic esse, aut parvum, fidei momentum, & de voce ſola litem eſſe ſuceptam, quo diutius cogito, eo minus me assequi posse fateor. Quotquot enim noſtrates rem ferio expenderunt, unanimiter fundamentum fidei per negationem communicatae majestatis ad H. N. Christi gravissime laedi conſentur, & non tantum de una vel altera vocula, ſed etiam de reipſa ſub vocabulo latente negotium agi animadvertunt. Quod ſi enim credidiffet vetus ecclesia, de vocabulis non eſſe litigandum, Arianismum, qui ſub eadem ſpecie radices ceperat, debellandi cauſas ſe non habere existimaviffent. Commune autem ferme cacothes eorum, quibus in custodia verarum notionum de rebus fidei parum reſtitutum habetur, ut credant, in omnibus fere controverſiis logomachias intercedere; quaſi non detur etiam ὑγιαίν τῶν λόγων, sanitas verborum, cuius tutelam Timotheo Paulus adeo ſevere commendavit,

vel

vel quasi non universi conceptus doctrinae Christianae verbis idoneis exprimi & aliis insinuari atque communicari, non vero per falsas nomenclaturas corrupti, debeant. Non itaque in rebus tam magnae sublimitatis omnis λογομαχία erit temeraria & vana. Apostolus enim i. Tim. VI. 4. uti non omnes ζητήσεις seu quaestiones, quas cum λογομαχίᾳ conjungit, ita non omnem pugnam de verbis rejicit, sed repudiat τὰς νοσθυτὰς aegrotantes circa quaestiones & contentiones de verbis, hoc est, qui formae sanorum verborum non insistunt, sed rationi suae & ingenii felicitati nimium indulgent, quicquid vero illam superat, protinus credere recusant. Non ergo omnis pugna de verbis abicienda, cum verba nihil sint, quam signa rerum & conceptum mentis, quae potius, ubi rem recte exprimunt, cum rebus ipsis in caro pretio habenda.

Momentum IV.

Male speciatim urgetur, in hac doctrina a vocabulis abstractivis esse prorsus abstinendum.

¶
En. 9.

§. I. **A**lluctor ita sermocinatur: *Abstractio Metaphysica, cuius profectio nulla est necessitas, quam & vulgus non capit, quam & Scriptura Sanctorum nullibi urget, totam hanc litem fundat. Quid opus est, de natura in abstracto longam & odiosam litem neglere? Sufficit nobis, Christum Deum & hominem omniscium, omnipotentem & adorandum esse, quod nemo est Protestantum, qui diffiteatur. Idem non uno loco in Institut. dogmat. urget & inculcat, Diaboli astu & hominum ineptia campum hunc tot spinis scholasticis & argutis terminis abundare, ut veritate ipsa hic nobis adhinniente dici possit (quod etiam conqueritur WERENFELSIUS Diff. I. cuius in multis vestigia legit Allocutor)*

Aposto-

Apostolos, si recusarent, & ad arenam vel cathedram vocarentur, summam rerum, qua laborarent, ignorantiam hic prodituros esse, ut pote qui ne prima quidem fundamenta sibi familiaria reddidissent. Atque sic praecipuum corruptae Theoriae judicium esse, quod ad scholasticarum subtilitatum decempedam hic omnia redacta sint. p. 336.
Ita quoque p. 392. scribitur : Cur non sufficerit, quod Christus idem Deus & homo sit omnipraesens, omnipotens, omniscius, passus, mortuus : Quid opus est de naturis in abstracto longam, inutilemque & acerbam litem neglectere? Et porro : Cum ex utraque parte Scripturam S. pro regula fidei agnoscamus, quidni ad simplicitatem Biblicam, quae de communicatione in abstracto vel concreto nihil commemorat, hic refugiamus, omnesque eas Phrases una eademque Spongia deleamus, quae in divinioribus literis haud extant? Alibi terminos abstracti & concreti una cum aliis in hac doctrina receptis cum Faunis & Satyris ac spectris comparat, inter quos sit docenti & discenti procedendum, p. 399. Alibi amare se profitetur veritatem masculam, solidam, perspicuitatis & simplicitatis laude ubique circumfusam, non fictam illam, quae argutiis metaphysicis, quae spectris scholasticis, quae larvis transcendentalibus constet & absolvatur, p. 414.

§. II. Enimvero usus Terminorum longe major est, quam ut post tot secula & exempla probata Scripturae, Patrum & Theologorum, nec non experimenta felicia in Ecclesia Dei contra heterodoxos improbari possit. Adhibebunt Doctores omnis aevi, in hoc praecipue negotio, abstractionem, quam metaphysicam in sufficienter nominat, quia etsi illa, quae in praesenti articulo adhibetur, ad analogiam illius disciplinae fiat, majus tamen & eminentius habet objectum, adeoque etiam eminentiorem & singularem abstrahendi modum requirit, quod docent propositiones in hoc mysterio variae, quae ad communem paronymicarum & abstractivarum classem referri nequeunt, sed prorsus sunt singulares. Non vero se fatis dilucide explicat Allocutor, utrum nolit ferre terminum solam

solum *abstracti*, an potius ipsos terminos *abstractivos*, imo & rem sub iis comprehensam & designatam. Si enim prius, quare soli *termino abstracti* adeo infensus sit, & non perinde *termino concreti*, causam non videmus, cum parem habeant respectum. Si autem posterius, uti nihil circa vocabula difficultatis erit, dummodo res ipsa concedatur, ita, ubi res negatur, vicissim nihil intererit, si vel maxime vocabulum adhibetur, dummodo aptum sit, omnium consensu, ad rem exprimendam. De re tamen, nimirum Christo secundum humanitatem competere majestatem seu *δύναμις* communicata, speramus, Eum non dubitare, sed credimus potius vera esse, quae de *arcō consensu suo cum doctrina Ecclesiae nostrae* pronunciat. Odium igitur in vocabula sola *abstractiva* directum ponamus, quod tamen itidem nullo modo legitimum est, cum argumenta allata causas sufficietes in se non contineant. Quin potius ipsa hujus mysterii sanctissimi indoles evidenter docet attendentem, illud sufficienter *absque talibus terminis*, neque ex verbo illi *propone* & accurate *demonstrari*, neque etiam, prout par est, *defendi* posse. Vnde non miramur, sicuti legimus vel audimus, *Reformatos de horum terminorum usū conqueri*, cum probe animadvertant, illos recte acceptos & explicatos vere esse terminos, seu limites, Controversiarum, & certas velut metas ac stadia constituere, intra quae utraque pars certantium se contineat. Quod oppido illis durum est, utpote quibus commodius censembitur, omnia generalibus vocabulis & conceptibus involvi ac comprehendendi, sub quibus utraque pars latere queat. Eo vero magis mirum, in tanta Evangelii luce, quae orbem circumfulget, displicere hos terminos discretivos cuiquam ex nostris posse.

§. III. Ibo vero brevius per singula, quae Allocutori molestia videntur. Primo ipsi *nulla necessitas in his terminis apparet*. Etsi vero, ut dictum, alibi se non satis explicet, de quibus terminis ex instituto loquatur, in hoc tamen Alloquio tum de

D

ipso

ipso vocabulo *Abstractivis*, tum de terminis & vocibus *Abstractivis*, quae in hoc mysterio adhibentur, ipsi esse sermonem, apparet. Quod primum spectat, meminisse debemus, ad terminum aliquem in Ecclesia servandum non semper requiri *summam necessitatem*, sufficere etiam *utilitatem*, ad quam non minus est respiciendum. Organa sunt perinde, ut alia, non semper & ubi vis, suo tamen objecto, loco & tempore, & utilia & necessaria. B. CHEMNITIUS, magnus hac in arte Roscius, initio libri de Duabus Naturis in Christo, non sine pondere generatim profitetur, *vocabulorum magnum in hac doctrina usum esse*: & speciatim de vocabulis *Abstractivis* & *Concretivis*: Hae notiones differentium *appellationum* per *vocabula abstracta* & *concreta*, quia monstrant, quando vel naturae ipsae in Christo distinctim considerandae sint, vel quando ipsa persona subsistens in utraque natura intelligenda sit, recte & utiliter in scholis inter eruditos in hac doctrina retinentur, ut eo facilius confusio naturarum vitari, & cum differentia naturarum personae unitas in loquendo conservari & perspicue judicari possit, quae cujusque naturae propria sint, & quomodo illa personae communicentur, & quid distincta natura in Christo praeter *physicalas proprietates*, ex *hypostatica* cum Divinitate unione, acceperit. p. 2. Addit quoque, *usum talium vocabulorum in hac doctrina ad res ipsas non turbandas & obscurandas, sed dislingvendas & explicandas, esse inventum & receptum.* ibid. Qua in re ad ipsius Allocutoris experimentum provocamus, quod in Institutionibus doctrinae de Christo exhibuit, & fassus est, ad naturam Communicationis recte exponendam & capiendam opus esse, ut descendatur in *scholasticum, philosophicum & metaphysicum campum*, patere enim deinceps, quantam utilitatem praesenti instituto illud sit affusurum. p. 353. Neque hic quaerendum esse, porro, ubi de *proprietum Communicatione* agit, dicit, de *obscureitate conceptuum*, si quis modo terminos intellexerit, cum ea perspicuitatis luce fulgere videantur, ut etiam simplices, & qui mysteriis metaphysicis nondum iniciati, atque ad altiora haec scandenda laud

baud nati sunt, sapientes hic reddi possint. p. 359. Vbi itaque in ipsa doctrina de Communicatione conceditur, terminos suo modo utiles & necessarios esse, quis tam iniquus sit causae arbiter, ut non potiori jure ibi ipsos terminos *abstracti* & *concreti*, tanquam utiles & necessarios admittendos censeat, ubi τὸ ἄκρον, summus nervus a cardo controversiae inter nos & Reformatos versatur? Quis sit tam simplex, aut simplices Ecclesiae nostrae Doctores sibi persvadeat, vel tales esse desideret, ut, terminis illis missis, tam bene & solide adstructa temere ac leviter, quasi rem nullius ponderis, adversariis tradant & sacrificent?

§. IV. Evidem altero loco objicitur, *terminos a vulgo non capi*. Sed, vel me non monente, intelligitur, Ecclesiae Doctoribus non saltem incumbere, ut doctrina Catechetica ad populum recte tradatur, verum etiam ut notiones Acroamaticae pro ministris Ecclesiae, quibus adjuti eo accuratius conceptus suos formare & docere possint, accurate conserventur, & in Ecclesia Dei custodiantur. Alia est itaque necessitas atque utilitas Catechetica, quae hic spectatur consequenter, alia Acroamatica & Polemica, ad quam hic *primario* respicendum est. Graviter antea allatus B. CHEMNITIVS monuit, terminos abstracti & concreti retineri in hac doctrina, *in scholis inter eruditos*, & habemus consentientem Allocutorem, quod fieri non possit, ut sine his terminis solide ac nervose mysterium hoc proponatur, & rima elabendi Adversariis obstruatur. Neque etiam in nostra Ecclesia recepti & recte expositi termini adeo horridi *Fauni* & *Satyri* sunt, vel instar spectrorum haberi debent, ut potius rotunde quaestione in quaestione distinguant ac tandem decidant. Vnde perperam *Diaboli astui hominumque ineptiis*, nisi ex accidenti, origo terminorum receptorum tribui potest, neque est *Indicium corruptae Theoriae*, sed bona, & contra adversariorum strophas & artes hactenus stre-

nue defensae, quod, quae longis circuitibus verborum ambagibus circumscribi deberent, interdum brevi & nervoso vocabulo exprimantur. Neque ulli dubitamus, *Sanctos Apostolos, si integrum illis esset, interesse controversis cum adversariis gestis, istos terminos abstractivos & concretivos recte adhibitos & ipsorum, seu Spiritus S. mente applicatos toto animo esse approbaturos calculo suo*, cum idem reipsa contineant, quod in scriptura de hoc mysterio nobis communicarunt, tum quoad verba, tum quoad sensum & rem ipsam.

§. V. Hac ratione falsum omnino est, quod III. *Scriptura nullibi urgeat vocabula abstractiva & concreta*. Et si enim formalitatem horum vocabulorum technicorum & notionum non observet, adhibet tamen talia vocabula, quae ubi edisse rendum sit in Cathedra, quomodo inter se differant, aliter per rerum naturam distingui nequeunt, quam ut dicatur, alia esse abstractiva, alia concreta. Si itaque urget scriptura duplia vocabula, ubi de Communicatione Idiomatum agit, urget sane etiam Doctorem, ut modum discriminis illorum ostendat vocabulo aliquo ex disciplinis organicis, ideo nempe inventis, & a Deo ad hominis excolendum intellectum concessis, petito. Prius vero Scripturam S. facere, mea probatione non eget. Propositiones enim uti personales, ita quoque idiomaticae, quas in Sancto Codice satis cumulatas per utrumque foedus legimus, subjecti vel praedicati loco, nunc abstractiva, nunc concreta vocabula sistunt, pro rei ipsius indole, ad quae nisi accurate attendatur, vim inferri mysterio sanctissimo nullum plane est dubium. Nam & res ipsa tandem coegerit quoque adversarios, ut terminos adhiberent eosdem, dummodo recte id facerent, nec usum in abusum converterent, *Abusus vero non debet legitimum usum tollere*. Magno iudicio Lutherus nos docuit, *divinitus esse factum*, ut hisce vocibus, Abstractum & Concretum, res omnium summae in Articulo de Christo distinctius & clarius explicarentur: Ita scribit Joh.

WIGAN-

WIGANDVS, vir subacti judicij, in *Methodo de Abstracto Theolog.* p. 15. de quo tamen quid necessario monendum sit, mox indicabimus. Vocabula enim CARNIS, SANGVINIS, & alia aequipollentia esse *abstracta*, & humanam naturam a λόγῳ assumtam denotare, nullum est dubium. Illis vero Scripturam S. virtutem divinam tribuere docent dicta totidem, quotquot ad genus Majestaticum communicationis ex Scriptura referuntur. *Joh. VI, 54. 55. Coloss. I, 22.*

§. VI. Quod itaque tandem dicitur: *Abstractionem metaphysicam totam hanc litem fundare*, quae nobis cum Reformatis intercedit, connexionem secum non fert, neque evincit, ut ideo ab illa abstineamus. Si enim in Verbo Dei fundata est, vel ideo, *quia litem totam fundat*, ab ea nobis erit eo minus recedendum vel remittendum, quo magis etiam Scripturae verbis studiose insistendum, et statui controversiae arcte inhaerendum esse, nemo dubitaverit. Si vero ideo istud ponitur, *quia nullius ponderis lis sit*, atque haec de *solis vocabulis agitur*, uti ex supra dictis argui apparebit, rursus desideramus merito vim concludendi. Nam cum vocabula sint *signa rerum*, si haec per illa bene significantur, non adeo facile ab illis erit recedendum, prout quidem videri posset. Graviter HVLSEMANNVS in hoc negotio alicubi refutat Sarisburensem, qui scripsérat: *Termini, quibus proponuntur controversiae, sunt metaphysici, & hominum voluntate adinventi, ut verbaliter, realiter, in concreto, in abstracto, igitur controversia, quae de rebus est, non afficit fundamentum fidei.* Respondet HVLSEMANNVS: *Eo ipso, quo fatetur, terminos hos esse rebus superimpositos, & tantum extrinsecus notas rerum, fateatur necesse est, nullam esse consequentiam a natura & inventione terminorum, quibus nulla utendi necessitas inest ex lege DEI, ad naturam, originem, dignitatem vel necessitatem ipsarum rerum, quod res non tam sint necessariae creditur, quam ipsi termini non sunt necessarii usurpatu ex Lege divina.* *Quin potius sic concludere debebat Sarisburiensis:* *Quantum distant ab invi-*

invicem hi termini, concretum & abstractum ex usu Metaphysicorum, tantum distant illae res, quae proferuntur illis terminis ex usu Scripturae & Theologorum, & consequenter inter tales res non datur consensus unius Christianae fidei. Praelect. F. C. p. 321.

§. VII. Praeterea vero, uti non omnimode negaverim, terminos hos ipsos abstracti & concreti vel etiam terminos abstractivos naturae, carnis & alios rem ipsam exprimentes, litem fundare: ita, si hoc cum exclusione rei ipsius intelligatur, & quasi certamen sit de solis vocabulis, adeoque in logomachiam abeat, nequaquam istud assertum concedi potest. Neque tamen etiam priori modo illud sine cautela largietur rerum quodammodo peritus. Nam sicuti alias bene dici potest, quod, ubi de Communicatione Majestatis divinae Filio hominis facta, quaestio inter nos & Reformatos agitatur, negotium eo redeat, ut disquiratur: an Christo Θεον Θεόπω Majestas competit *in solo concreto*, an etiam *in abstracto*? Et prius a Reformatis, alterum a nostratis defendatur; nihilominus deinceps disquirendum erit, quomodo *concretum*, quomodo *abstractum* concipiatur, ne aut ab illis, dum veritatem videntur concedere, nos fallamur, aut nobis tribuatur, quod in mentem non venit. Nam dum de *concreto* Reformati loquuntur, quod tamen aut *personae*, aut *naturae* est, & hujus vel *divinae*, vel *humanae*, haec tenus substiterunt intra prima saltem & secunda spatia: ad tertium vero, nempe *concretum humanae naturae*, non nisi cum reservato subintelligendi saltem divinam, progressi fuere. Quod vero *abstractum* concernit, quod itidem vel *personae*, vel *naturae* est, posterius quidem a Reformatis nobis imputatur: verum illud, ubi de communicatione Majestatis divinae ad naturam humānam agitur, locum minime habere posse, nostrates unanimiter profitentur, & solum *abstractum personae* hic subjectum propositionum hujus generis una cum *concretis* constituer posse, *imo cum concreto naturae prorsus coincidere*, absque ulla dubitatione affirmant. Quo observato, etiam facile judi-

judicium instituitur de difficillima alioquin controversia, acti-
tata quondam in Borussia inter TILEM. HESVSIUM & JO-
HANNEM WIGANDVM, Episcopos, quorum ille *Majestatem*
carni Christi etiam in abstracto, b. e. per se consideratae, communica-
tatam, asseruit, hic vero negavit ideo, quoniam sic *duplicare-*
tur abstractio, & per vocabulum carnis cum Scriptura abstrahe-
retur primum mente ab altera natura, cui est & manet unita,
& poneretur humana natura in hypostasin Filii Dei assumta,
adeoque fieret abstractum personae, deinceps & rursus abstra-
heretur etiam a Λόγῳ hypostasi, & poneretur mente natura
humana plane extra consortium personalis unionis, de qua sic
considerata nulla ratione praedicari posse Majestatem, WIGAN-
DVS bene & erudite monuit. Qui etiam sic intelligendus est,
quando nonnisi in concreto praedicationes freri, admisit, non
enim prorsus abstracta adhiberi negavit, vel prohibuit, sed sal-
tem abstractum naturae removit; Et abstracta quidem personae
vel eo ipso non repudiavit, quo concreta naturae admisit,
quae cum abstractis personae coincidunt, quod hic ad rei di-
lucidationem in transitu notamus.

¶. VIII. Facile jam apparet, quid reponendum sit ad
quaestionem Allocutoris: *Quid ergo opus est, de natura in ab-*
stracto longam & otiosam litem necere? Sufficit nobis, Christum,
Deum & Hominem, omniscium, omnipotentem, omnipresentem &
adorandum esse, quod nemo est Protestantum, qui diffiteatur. No-
bis vero hic positus cothurnus nequaquam sufficit, sed credi-
mus, omnino opus esse de ipsa quoque natura & abstracto,
accurate sentire, prout majores fecerunt, ut atrum ab albo re-
cte discriminetur. Nam etiamsi in hoc mysterio & docere &
disputare sine adhibito vocabulo abstracti & concreti possimus,
quod exemplo suo docuit JACOBVS ANDREAE in *Colloquio*
cum Beza Mompelgärdensi, ubi aliquandiu sepositis his vocabu-
lis eandem controversiam cum ipso tractavit, p. 188. sqq. cum
tamen scriptura vocabulis abstractiis in hac materia utatur, Li-
bræ

bri Symbolici hic praeeant sua Confessione, Ecclesiae veteris consensus, ipsaque necessitas & indoles controversiae aliud non requirat, ab hoc praesidio causae dilucidandae quare recedamus, causas habemus nullas. Primo enim non *de natura sola in abstracto* necditur lis, sed etiam de *concreto ipso*; Et cum hoc vei personae, quae per unionem ut composita spectatur, vel *naturae* sit, quaeritur: utrum, quando majestatica dona, ut omniscientiam & alia, competere Christo homini, dicitur, per vocabulum *Christi Hominis* intelligatur saltem *concretum personae*, an vero etiam *concretum naturae*? Si posterius fieret cordate & sincere, prout fit in nostra Ecclesia, quod sane esset optandum, a Reformatis, spem haberemus unionis verae in hac doctrina, & tunc non futuri essent difficiles ad largiendum etiam *abstractum*, quod est personae, utpote quod, ut monent nostrates, cum concreto naturae coincidit. Nunc vero certum est, ubi videntur nobiscum fateri velle, Christum hominem esse omniscium, in concreto, saltem eos intelligere concretum personae, quod ad hoc mysterium secundi generis Idiomatum Communicationis nequaquam sufficere potest. Notanter admodum GIENSENSES: Dass die Calvinisten mit ihrem *concreto* viel Betrugs und Verkehrens treiben, das bedarf nicht viel Rechtens und Ausfechtens, wir können sie dessen ohne einige Mühe gar leichtlich überführen. Denn ist das nicht ein recht offenbahrer Betrug, wenn man mit Worten vorgiebt, die menschliche Natur Christi sey wegen der Persönlichen Vereinigung allmächtig und allenthalben: Und will doch nichts destoweniger steiff verneinen, die beschobene Mittheilung und Gemeinschafft der göttlichen Allmacht oder Allgegenwart sey Christo nach seiner menschlichen Natur, nicht wiederafahren. Ist das nicht ein Betrug, wenn man dahero, dass die Allgegenwart und Allmacht der menschlichen Natur Christi, von wegen ihrer wesentlichen natürlichen Eigenschafft nicht gebühret, das schliessen will, dass ihr auch wegen der Persönlichen Vereinigung nicht gebühre, und aus der Ursachen solle man sich der propositionum abstractivaram,

rum, (wie sie dieselben listiger weise, damit sie es drehen und lenken können, wie sie wollen, zu nennen pflegen) enthalten, und nicht solche Reden gebrauchen, damit die Menschheit oder menschliche Natur Christi genennet und ausgesprochen wird? Special-Wiederlegung der Cassel-Schriften p. 715.

§. IX. Nulla itaque ratione suffecerit cordato, si utrinque vel maxime saltem doceatur, *Christum Deum & Hominem omniscium, omnipotentem, omnipraesentem & adorandum esse*. Nam non soli in hanc formulam tornatam consentirent Reformati, verum etiam Eutyches & Nestorius ipse, & qui non praeterea, quos tamen a nostris praesepibus arcemus. Per hanc formulam secundum genus Communicationis Idiomatum, quod Majesticum recte dicitur, non saltem supprimeretur, verum prorsus exscinderetur, in quo tamen maximam solatii partem reponit Scriptura, quod *Caro Christi sit cibus animae nostrae, sit vivifica*, Joh. IV, 52. quod *Christus secundum humanam naturam vere & realiter sit omnipraesens, omniscius & omnipotens*, Matth. XXVIII, 18. 20. Nam si in divinae solius, cui originaliter & formaliter competit, majestate, quatenus ejus est solius, recumbere debuisset spes nostra, nulla opus fuisset incarnatione, unione, communione & communicatione, quae tamen omnia facta esse ad salutem nostram, testatur Spiritus S. Gal. IV, 4. 5. Gravia sunt verba JACOBI ANDREAE Bezae opposita: *In Communicatione summa consolatio piis mentibus reposita est. Etsi enim absoluta DEI potentia infinita, nobis in calamitatibus, adeoque in summis temptationibus, sufficeret: ea tamen absque mediatore formidabilis est. Quando autem afflita, summe perturbata, & hostibus propemodum oppressa conscientia cogitat, in manu hominis potestatem coeli & terrae positam esse, qui sit frater, redemptor, salvator & opitulator noster in omnibus tribulationibus, tum majorem fiduciam capit, & se liberatum iri nihil dubitat.* Colloqu. Mompelg. p. 233. Male itaque sic consultum esset Ecclesiae nostrae, quae a praesidio tanto veritatis cœlestis dejecta sic colludendum sibi vide-

E

ret

ret cum illis, qui Christo DEO & Homini, ejusque personae quidem divina tribuerent, humanam naturam nihil, nisi humana, habere, traderent. Hoc enim ultimum esse, quod sub hac lite quaeritur, ne Pacificatores quidem negare sustinent. Ita STRIMESIVS im Entwurff der Einigkeit, ubi de divortio sententiarum agit: Die Reformirte glauben nicht, daß eine Natur in Christo der andern Natur ihre wesentliche Eigenschaften, die göttliche Natur ihre göttliche und unendliche Eigenschaften der menschlichen, endlichen Natur, und die Menschliche endliche Natur, ihre menschliche und endliche Eigenschaften der göttlichen und unendlichen Natur, in abstracto genommen, communicire und mittheile, folgends daß die Menschliche Natur in abstracto nicht allmächtig, allwissend, und allgegenwärtig sey &c. Hingegen sind die Lutherische und Reformirte hierinnen völlig eines, 1.) daß Christus beydes wahrer Gott und Mensch in einer unzertrennten Person ist. 2.) Christo dem Herrn, als dem wahren Gott und Menschen alle und jede, beydes göttliche und Menschliche wesentliche Eigenschaften, keine einige ausgenommen, wahrhaftig zukommen, auch 3.) in concreto von dieser Person, sie mag von ihrer Gottheit oder von ihrer Menschheit benennet seyn, nicht allein beyderley alle Eigenschaften, sondern auch alles, was Christus entweder auff Erden ebemahls gethan, oder gelitten, oder noch im Himmel verrichtet, und in Ewigkeit verrichten wird, wahrhaftiglich und der Sachen, nicht aber dem blossen Nahmen und Worten nach gesaget, und verstanden werden müsse, p. 86. sq. Vbi varia essent notanda, quae Allocutorem nostrum monere possent, ut circumspiciat, quid agat; Nam STRIMESIVS nobis hic doctrinas imputat, quas nunquam nostrates docuerunt, & non modo communicationem idiomatum ab humana natura ad divinam, verum etiam speciatim abstractum falsum, nempe naturae, a nobis credi, scribit, quod tandem cum aliis erroribus a nobis longius abesse jubemus. Tandem vero in negationem Communicationis ad H. N. a λόγῳ factae omnia desinunt, & sub CONCRETI pulchro titulo so-

Iun

lum concretum personae, expuncto concreto naturae, lectoribus obtruditur, ubi humana idiomata de Christo homine, divina de Christo Deo, dicuntur & praedicantur, adeoque vinculum communicativum unionis personalis & intimum tollitur. Quam confessionem non sine intimo cordis dolore quo contemplamur diutius, eo magis illa nobis displiceret, & spem sincerae unionis, etiam Ecclesiasticae externae saltem, penitus pessundat. Misera sane fides, ubi homini credere sufficit, Christum, Deum & hominem, omniscium, omnipresentem & adorandum esse! Quis enim ignorat, Deum esse omnisci- um, hominem nudum talem non esse? Itane mysterium πάσης ἀπόδοχης ἐξιον erat lacerandum?

Momentum V.

Non potest affirmari, nostrates cum Reformati ita pugnavisse, ut alter alterius mentem non satis intellexerit, nec sola conjunctio naturarum & idiomatum, utrinque concessa, controversiam tollit, sed potius exasperat.

¶Erg.

§. I. **V**erba Allocutoris sunt: Si penitioris judicii lucernam rebus curatiis hic inspiciendis admoveamus, videbimus illico, Andabatarum more hic pugnatum haec tenus fuisse, unamque partem alterius mentem haud satis intellexisse. Jam enim ubi Reformati negant, communicationem attributorum inter duas naturas dari, eam intelligunt, quae per transfusionem fit, qua idiomata seu attributa divina in humanam naturam transfundantur, & transmeent, quam vero nemo est Theologorum A. C. tam insulsus, ut statuat; & ubi Theologi A. C. affirmant, dari utique communicationem istam idiomatum, eam saltem indigitant, quae est secundum conjunctionem, qua divina & humana natura in Christo personali-

E 2

ter

*ter secum invicem junguntur, & quam profecto Reformatorum
nemo tam jejonus est, qui sollicitet.*

§. II. De singulis succincte disquiremus. Et primo quidem si quis credat serio, Andabatarum in morem inter nostrates & Calvinianos fuisse ferme a binis jam seculis pugnatum, eum penitioris judicii lucernam accurate inspiciendo huic negotio vix admovisse crediderim. Adeo grave est, tot pro gloriae DEI & veritatis cœlestis tutela occupatos leviter ac contemtim haberi, quasi, magna etiam interposita diligentia, plane nihil, & omnia frustra egerint. Ita non obscure adversarii excusantur, nostrates pariter traducuntur, quasi blitei & stupidi fuissent in inquirenda & dignoscenda adversariorum mente. Vellemus vero, Allocutorem assertum suum idoneis rerum testimoniis probavisse, ut appareret, utrum credat, nostrates a Reformatis, an hos a nostris, aut vero neutrum ab altero fuisse minus intellectos. Haec tenus enim si quis perlustraverit, quae in tot Synodis, Colloquiis, Collationibus & Scriptis amoëbaeis, imo etiam Eristicis, utrinque inter viros, qui crediti sunt præstantissimi, institutis, actita & dicta fuerunt, haud dubie ipsi apparebit, ita rem fuisse ad liquidum perductam, ut, etiam si Reformati saepiuscule arbusta peterent, sub quibus latere possent, & aequivocationibus utearentur, postremo tamen, excussis omnibus, Status controversiae, in quo discreparent, apertissime affirmando & negando in lucem manifestam prodierit, & unum ab altero bene intellectum fuisse, deprehensum sit. Speciminis causa sistatur Colloquium Mompelgardense, quod saepius legi meretur, in quo post multas tergiversationes, & mentis vel explicationes, vel a parte Bezae tentatas occultationes, imo & vota hujus iterata : *Utinam nos invicem melius & rectius intelligeremus ! si qua ratione pia concordia inter nos constitui posset !* p. 214. tandem nihilominus animi sensus & dissensus fundamentalis, isque satis apertus, prodiit in lucem, quo constante JACOBVS ANDREAE Theodoro Bezae obla-

oblatam dextram fraternitatis fidei praebere, ut illaesam conscientiam servaret, plane recusavit, dextera tamen humanitatis porrecta, ad quam Beza respondit : *Quia dexteras fraternitatis nobis porrigerere recusatis, & nos pro fratribus agnoscere non vultis, amicitiae dexteras etiam nolo* ; Responsum est a Jacobo : *Ergo intermittatur !* Quem hac in re probe & cordate se gessisse, oculorum & mentis adspectus unumquemque docebit, pie & sobrie hoc Colloquium perlustrantem. Provocamus, uti ad alias Collocutiones, ita ad illam, quae Lipsiae, tentandae concordiae causa, exacto ab hinc Seculo, instituta est, in qua post ea, de quibus utrinque aliquis consensus resultavit, alia quedam momenta aperti dissensus, ejusque satis magna & ponderosa remanserunt ; cum primis vero apparuit, communicacionem donorum infinitorum, ad carnem a λόγῳ vere & realiter factam, a nostratibus semper affirmatam, a Reformatis constanter negatam esse. Accesserunt, ex parte horum, tot Anathematismi in nostram doctrinam, quam uti nonnullos non intellectam vel perversam damnavisse, non negamus, ita a pluribus mentem nostratium bene perceptam fuisse, nulli dubitamus.

§. III. Insigne itaque artificium adesse oportebit, quo demonstretur modus, ut, recte percepta disputantium mente, & salva quidem veritate, Reformati cum nostra Ecclesia conglutinari & uniri possint. Neque dubitat Allocutor sibi hoc tribuere, ut credatur istud invenisse. Scribit enim : *Ubi Reformati negent, communicationem inter duas naturas dari, intelligi ab ipsis talem, quae fiat per transfusionem, qua attributa, seu idiomata divina in humanam naturam transfundantur, & transmeent, quam vero nemo sit Theologorum A. C. tam infulsus, ut statuat. Viciissim vero, ubi Theologi A. C. affirment, dari utique istam communicationem Idiomatum, ipsos saltet eam indigitare, quae sit secundum conjunctionem, qua divina & humana natura in Christo personaliter invicem secum jungantur, & quam profecto Reformatorum*

torum nemo tam jejunus sit, qui sollicitet. Verum huic colori minime esse credendum, & artificium hoc nostrae Ecclesiae esse perniciosissimum, protinus patebit, dummodo per certas observationes negotium deduxerimus. Et (I) quidem acceptandum est, quod Allocutor fateatur, negare Reformatos, *Communicationem inter duas naturas in Christo dari*; nam haec est thesis eorum ipsa, qui mentem suam sic satis candide & aperte proposuerunt, quamvis & hoc in negotio obscure quodammodo fiat, ubi potius quaeritur: *an λόγος proprietates divinae naturae competentes communicet suae carni assumtae?* Etsi enim communicatio inter duas naturas, ab illis negata, a nobis, & recte quidem, statuatur, non tamen hic agitur, tam de communicatione naturarum, utpote quae presupponit una cum unione personali, quam potius de idiomatum divinorum, & tunc habemus Reformatos e diametro oppositos, utpote qui, *proprietates divinae naturae communicatas esse humanae*, etiamnum negant & pernegant. LEONH. RIJSSENIVS Summa Theolog. L. XI. p. 301. STRIMESIVS Entwurff der Einigkeit p. 80. FR. SPANHEM. Elencho Opp. Theol. p. 911. perinde ut antiquiores, speciatim HENR. ALTINGIVS LL. CC. P. II. p. 248. una cum omnibus aliis, quos adducere non vacat.

II.) Enimvero, inquit Allocutor, Reformati negantes communicationem idiomatum, *eam saltem intelligunt, quae fiat per transfusionem, qua attributa divina in humanam naturam transfundantur & transmeent.* Hic autem mens Reformatorum minime omnium exprimitur. Omnem enim potius *communicationem Idiomatum ad humanam naturam inficiantur*, quia aliter, quam per transfusionem, fieri non credunt. Probamus hoc ex omnibus Scriptionibus & Confessionibus & Colloquiis, ubi, quia Eutychianam naturarum confusionem fere sub omni communicatione Idiomatum sibi concipiunt, *eam aut saltem verbaliter, aut plane non fieri, fingunt.*

III.) Vo-

III.) Vocabula *transfusionis* & *transmeationis* esse aequivoce ; nunc enim notant idiomatum divinorum cum naturae *divinae evacuatione* vel *immutatione*, vel *essentiae naturae humanae* cum essentia divina exaequatione, vel *confusione in unam*, factam *translationem*, nunc vero solam μετάδοσιν seu *perichoristica participationem* activam & *donationem*, *collationem* seu *largitionem realem* ac *veram idiomatum a Λόγῳ factam ad humanam naturam*, sine ulla utriusque naturae immutatione *essentiali*, vel respectu utriusque naturae mere *accidentali*, sed cum humanae βελτιώσει, & *exornatione per dona illa majestatica & infinita*. Priori modo accepta vocabula repudiant nostrates unanimiter, toto serioque pectore. Altera vero ratione sumta, cum re ipsa amplectuntur cupidissime, neque ideo pro insulis haberí poterunt. Ita conciliandi facile sunt, quando nunc voces *Effusionis*, *Infusionis*, *Transfusionis* assumunt, nunc rejiciunt. Sic Jacobus Andreæ ad Bezam : *Nequaquam effusionis vocabulo utimur, sicut nobis falso imputatur, quasi doceamus, a divinitate in humanam naturam effusam esse creatam omnipotentiam & divitatem, quae esset essentiali Deitati & omnipotentiae aequalis. Quapropter si talis effusio priorum divinitatis ab adversariis nostris oppugnatur: non nostra doctrina, sed proprium ipsorum figuratum duntaxat oppugnatur ab illis, qui nobis contradicunt.* Colloqu. Mompelg. p. 214. Ita Patres sine noxa vocabulum *Effusionis*, & *Infusionis* vel *Transfusionis* adhibuisse, sed stylo Biblico signavisse per illud abundantem, *exuperantem & opulentissimam donorum infinitorum collationem*, Libro I. de Persona Christi p. 55. Ita F. C. non negat, *effusionem Majestatis Dei & omnium proprietatum in humanam naturam effluxisse, non tamen talem, qua divinae naturae aliquid decedat, aut hoc non in se retineat, quod largitur, aut vicissim humana natura in essentia immutetur, quasi cum vinum aqua, aut oleum de uno vase in aliud transfunditur*.

IV.) Ex hoc appareat, quando Reformati *communicationem idio-*

idiomatum eam negant, quae fit cum transfusione & transmeatione, priusquam credamus, vel statuamus, eos nobiscum sentire, opus esse, ut accurate inquiramus, & oculata mente circumspiciamus, alterutrum illi, an utrumque modum excludant? & apparebit protinus, nostram ipsam Communicationem realem in Scriptura adeo fundatam, & tot argumentis a primordio certaminis confirmatam, revera ab illis traduci per vocabulum transfusionis, quandoquidem quid alioqui causae fuisse, cur toties Ecclesiae nostrae Eutychianismum objecissent, nisi communicationem realem idiomatum innocentem & puram, nihilominus pro transfusione Eutychiana haberent, quae tamen ab illa tantum distat, quantum infernus a coelo distat. Quis haec non penetret, quorsum tendant? Ideo faciunt hoc, inquit J. Andreeae ad Bezam, ne lectores verum & proprium statum controversiae animadvententes, in veritatem recte inquirant, & ipsorum errorem deprehendant. l. c. p. 214.

V.) Facile itaque poterat, vel debebat, Allocutor perspicere, quando vidit, Reformatos hodiernos scribere, se solam illam communicationem naturarum & idiomatum negare, quae fiat per transfusione & transmeationem, revera illos se toto pectore a nobis separare, & omnimode velle negare omnem communicationem majestatis ad humanam naturam. Quidni enim etiam profitentur, se nobiscum removere velle alias species falsae communicationis, nisi crederent, sub his vocabulis remotis, removere etiam a se posse omnem realem communicationem Idiomatum, quae enim non fit per actualem collationem & effusionem, infusionem, seu permeationem tallem, qualem antea descripsimus, illa plane est nulla, adeoque saltem verbalis, & ad speciem tantum consensus conciliandam, concessa. Eam vero ipsis sedere mentem, sole meridiano clarius est. Quis enim e. g. non miretur, ZANCHIVM iisdem verbis, quibus ipsam adeo effusionem idiomatum concedit, nihilominus communicationem eorum realem constanter negare, quan-

quando L. II. c. I. de Natura Dei, Opp. T. I. p. 59. scribit: *Sicut divina natura ita se totam univit humanae, ut tamen humana particeps divinae facta non sit, quia humana Natura non est facta divina: Sic etiam essentiales proprietates divinae Naturae in humanam, (si ita loqui licet,) ita EFFUSAE sunt, ut tamen non sit facta eorum particeps humana.* Impertinenter enim communicationi reali, qua humana natura aliquid divinae majestatis percipiat, contradicitur, ut ipsa credatur effusio absque ulla participacione. Rogamus Lectorem, ut haec pie & in timore Dei expendat.

§. IV. Enimvero, inquit Alloquium, alia adhuc ratione vicissim nobiscum convenient Reformati. *Vbi enim Theologi A. C. affirmant, dari utique istam communicationem idiomatum, ipsi saltem eam indigitant, quae est secundum conjunctionem, qua divina & H. N. in Christo personaliter invicem secum junguntur, & quam profecto Reformatorum nemo tam jejunus sit, qui sollicitet.* Conferenda ante omnia sunt alia loca ejusdem Autoris ex institutionibus huc pertinentia, quibus mentem suam exponit, ut p. 356. *Statuimus, iterumque statuimus, et ad nauseam usque repetimus, & millies declaramus, esse hanc, quam credamus, idiomatum communicationem quoad συνδύασιν SALTEM, & ἐνωσιν, seu conjunctionem & unionem.* Mox, ubi exponendum, quid per περιχώσιν & permeationem intelligendum sit, ita scribit: *Nempe non potest fieri (quoniam a parte rei λόγος cum attributis suis unum idemque est) ut cum Natura divina H. jungatur intime, & hanc ipsam permeet, omniscientia quoque, quae eadem cum natura divina est, humanam non permeet, adeoque illi realissime communicata, sive JVNCTA SIT, communicatio enim, quae hic statuitur, non nisi καθ' ἐνωσιν & κατὰ συνδύασιν est.* Et p. 360. *Communicatione idiomatum idem cum unione personali a parte rei est, & aliis saltem terminis floret, ne τρόπος παιδείας confundatur.* Ita porro p. 392. *Communicatione idiomatum, quam nos statuimus, non est transfusio quaedam, qua mediante idiomata divina carni inhaerent,*

rent, uti e. g. urendi proprietas ignito ferro inhaeret, sed potius συνδύασις, sive junctio, & vero persona, natura, & idiomata divina, vel ipsis patentibus Reformatis, nihil aliud sint, quam unum idemque a parte rei, & saltem juxta modum concipiendi nostrum a se invicem differant, luce clarus patet, συνδύασιν hanc re ipsa nihil aliud, quam unionem personalem esse, quam Viri doctissimi (de Reformatis loquitur) nobiscum fatentur, & per consequens nihil plane impedire, quo minus nobiscum fateantur, e. g. idiomata naturarum inter se realiter, & quidem per συνδύασιν communicari. Et p. 394 ubi : *Omnis communicatio κατὰ μέθεξιν, μετένθεξιν, μητρὶν & ἐνύπαρξιν hic in exilium agitur, & sola ἐνωσις, sola συνδύασις rebus explicandis a nobis adhibetur, non est, quod Viri acutissimi amplius a nobis dissentiant, aut Eutychianismi, vel contradictionis aut absurditatis, scabiem sententiae nostrae affundant. Nec, si eidem fateantur, mentem hic nostram orthodoxam esse, Nestorianismi, basrefoeos, errorisque fundamentalis labem, & nos amplius ipsis, adspergemus.*

§. V. Utinam autem ita facile negotium confici posset, prout prima fronte apparet. Nam sanctissimum depositum veritatis coelestis in hac quoque doctrina longe pretiosius est, quam ut tanta facilitate neglegi, aut adversariis tradi, possit. Quod ut eo facilius pateat, observanda erunt sequentia, ad quae hac controversia recurrat. Et I. quidem verum est, Theologos A. C. quotquot majestatis, carni Christi communicatae, defensores fuerunt, unanimiter sensisse, et etiamnum docere, quod *Communicatio Idiomatum fiat καθ' ἐνωσιν & συνδύασιν*, id est, *VIVENTIIS*, nempe personalis, ut hac ratione hanc communicationem ab omnibus aliis communicationum classibus distinguant, eamque, non aliunde, quam ex illa unione personali individuali nexo fluere ostendant, utpote quae non saltem sit συνδέομη qualiscunque, qualis in alia *accidentali unione* datur, sed *κοινωνική communicativa*, inferens actualem quandom communicationem tum *hypostaseos*, tum *naturarum* inter fe,

se, tum *idiomatum*. Talis igitur est συνδύασις, quoad suum effectum, ut speciatim una natura alteri essentiam cum suis propriis non modo uniat & jungat, copuletque, sed etiam revera communicet. Dum asseritur communicatio κατὰ συνδύασιν, non solum proprietates divinas cum humanae naturae proprietatibus concurrere inuitur, sed necessum est, ut vera ac realis participatio interveniat, qua, quod unius naturae est per se, id alteri conveniat vi unionis, si non nudus tantum concursus credatur, qui in quavis unione παραστατικῆ locum habet, sed concursus communicationis. Aliud ergo est, concurrere propria divinae & humanae naturae, aliud divinae naturae propria communicari humanae, VI UNIONIS, citra μεταβολήν, ita tamen ut vere & realiter ab eadem participantur. Ita CALOVIVS Metaph. div. Part. Gen. Tract. post. Art. I. c. IV. p. 264. Vnde, quandocunque nostrates loquuntur de communicatione idiomatum, profitentur, hoc fieri VI UNIONIS PERSONALIS, id est, propter eam, & quoniam unio personalis illud secum fert, atque efficit, ut una natura alteri & se, & suas proprietates communicet. Ita pii Confessores in solida Declaratione confitentur, VI UNIONIS PERSONALIS humanae Christi naturae communicatas esse divinas & infinitas proprietates, dicuntque eam ob causam & inde adeo fieri, quod humana natura cum divina sit personaliter unita p. 774. Alibi dicunt, humanam naturam accepisse majestatem secundum rationem unionis hypostaticae, hoc est, quia unio hypostatica illud necessario efficit ac producit. p. 778. Eum admittunt approbantque Ecclesiae nostrae communicationis modum, qui est κατὰ συνδύασιν, secundum unionem, qua id, quod proprium est uni naturae, communicatur cum altera ad communem possessionem, ac, si ἐνσημνίου vel operativum, ad communem etiam usurpationem ac denominationem, per & propter unionem, & quidem secundum unionem hypostaticam vel personalem, qua id, quod proprium est & manet τῷ λόγῳ Filii Dei, assumtae humanae naturae communicatur, eo quod cum natura divina Filii Dei unum constituat ὑφισάμενον, ut
F 2 vere

vere ac realiter id possideatur ab humana natura, vi istius communicationis, & cum ac in eadem, & per eandem operatur. Ita laudatus antea Theologus in Libro de Persona Christi p. 253. solide & graviter mentem Ecclesiae nostrae exponit, qui alibi etiam exinde solidissime argumentatur a συνδύσει naturarum, ad communicationem idionatum κατὰ συνδύσιν: Vbicunque duae naturae inter se uniuntur κατὰ συνδύσιν unione vera, reali ac proprie ita dicta, quarum una est instar δυνάμεως & potentiae, altera instar ἐντελεχείας & actus, ibi haec communicat illi vere & realiter sua idiomata ad communem possessionem, usurpationem & denominationem: & de Persona Christi subsumitur; nec minus negotium ab unione communicativa animae ad corpus, & ignis ad ferrum dilucidat & illustrat. p. 288.

§. VI. Notamus II. Quod, ubi nostrates dicunt, communicationem fieri καθ' ἔνωσιν vel συνδύσιν, id est, unionem personalem, ut illam ab hac realiter non separant, sed potius in hac ipsa unione personali fieri communicationem hypostaseos, naturarum & idionatum docent, ita propterea utramque non temere confundant. Etsi enim unionem personalem secum ferre communicationem dicunt, non tamen ideo ex communicatione meram aliquam faciunt unionem seu conjunctionem, sed ad unionem hypostaticam in tota latitudine formalis actus, ut & effectus proximi spectatam, referunt ipsam communicationem, si vero rigorosius & angustius consideretur, formale discriminem constituunt inter unionem & communicationem, & hanc quidem, dicunt, fieri καθ' ἔνωσιν, non vero dicunt, communicationem esse nihil aliud, quam unionem. Quoniam de sententia nostratuum agitur, audiatur suffragium Theologi antea adducti: *Aliud est unio, quae intercedit inter naturas, divinam & humanam, non autem inter proprietates, (non enim, proprie loquendo, unitae sunt naturarum proprietates, sed naturae,) aliud communicatio, quae in unione hypostatica triplex datur, tum hypostaseos, tum naturae, tum idionatum.* Quae studiose confundunt Syncretistae,

tistae, ut fucum aliis consonantiae doctrinae faciant. Et mox, ubi quaedam adversus CONR. & JOH. BERGIVM monuit, qui communicationem in meram unionem mutabant, ita pergit: *Longe aliter Damascenus e mente veteris Ecclesiae describit communicationem hujus generis, (nempe majestatice) qua divina natura suas excellentias humanae μεταθέσει, communicet ac distribuat, ipsa vero infirmitatum carnis maneat ἀμέτοχος, ubi nemo non videt, communicationem intelligi, quae diversa sit ab unione, licet proficiatur ab unione.* Aliud quippe est ἐνωσίς naturarum, aliud μεταθέσεις praerogativarum divinarum: Illa habet se, ut antecedens, haec ut consequens; illa nudam conjunctionem, haec communicationem, distributionem, concessionem ac donationem aliquam infert; Illa mutua est & reciproca, haec non item. Tract. de Persona Christi. p. 297. Unde Ecclesiae nostrae sententia haec tribui non potest, quod doceat, communicationem idiomatum esse eorum conjunctionem seu unionem, sed illam potius, si vera & cumprimis personalis est, effectum aliquem collativum & participativum constituit, qui ex unione, tanquam sua causa & antecedente, immediate resultet. Libelli Synoptici hac de re pleni sunt. Vnus HAFENREFFERVS, *Theologus Tubingensis*, subacto judicio praeditus, loco omnium, edisserat negotium. Ad quaestionem: *Quomodo Idiomatum communicatio ab unione personali differat?* respondet: *Vnio personalis & communicatio Idiomatum, ut prius a posteriori, differunt. Nam unionis naturae ordine prior est, non tempore; & ab illa Communicatio Idiomatum, quae ordinis ratione posterior est, tanquam effectus dependet.* L. L. Theol. L. III. p. 268.

§. VII. Notamus III. Sententiam doctrinae Ecclesiae nostrae conformem sic esse non posse, si quis doceat, *Communicationem Idiomatum in Christo NIHIL ALIVD esse, quam meram ἐνωσίν, συνδύσειν, junctionem & combinationem seu copulationem, uti naturarum, ita etiam proprietatum, ex ea causa, quoniam dicitur a nostratis, communicationem fieri per συνδύσειν.*

Nam invertendum potius est argumentum, & dicendum cum nostra Ecclesia, quod communicatio *κατ' Ενωσιν* & secundum unionem personalem, neutquam sit mera unio seu conjunctio, sed vera & realis, ab una natura facta collatio & donatio ad alteram, quae recipiat, percipiat, & participet, fruatur & utatur illis donis collatis una cum natura dante & conferente, idque actu numero uno & simplice. Si quis igitur aliter doceat, & ex communicatione meram & solam faciat unionem, certum est, eum actu tollere universam idiomatum communicationem. Dudum ante nos id monuerunt sagacissimi Theologi WÜRTEMBERGICI contra Palatinos, & sequentem Syllogismum formarunt: *Welcher Mensch auf Erden, oder Engel vom Himmel lehret, daß die Gemeinschafft nichts anders heisse, denn vereiniget seyn, der läugnet die wahrhaftie und thätliche Gemeinschafft beyder Naturen in Christo.* Idque probant: *Jedermann verstehet, daß etwas anders ist, vereiniget seyn, und aber ein anders, die Gemeinschafft, die aus solcher Vereinigung folget.* Als bey der Person Christi ist zwischen uns und denen Heydelbergischen Theologen beyderseits bekanntlich, dass die zwey Naturen in Christo persönlich vereiniget seyn, dass aber aus solcher persönlichen Vereinigung auch eine wahrhafte Gemeinschafft beyder Naturen Eigenschaften folge, das lehren wir, vermöge Heiliger Schrifft. Wer aber lehret, Gemeinschafft sey nichts anders, als vereiniget seyn, der verläugnet die Gemeinschafft der Eigenschaften, von welcher allein der Streit. Schluss-Rede p. 93. Eundem Syllogismum repetunt, & graviter inculcant & Adversariis & posteris in Continuacione Examinis p. 160. probantque Majorem validis admodum argumentis. Et revera ratio hic in promtu fuit. Nam non omnis unio, qua talis, protinus est simul communicatio. Ingens discrimin est inter unionem & communicationem. Possunt enim reduniri, quae sibi invicem prorsus nihil communicant, ita, ut una ab alia nihil accipiat. Sicut haec duae peniae, (habebat autem D. JACOBVS duas pennas in manibus) si copularentur, & altera esset ex puro auro, altera vero esset

esset anserina, sibi invicem nihil communicarent, neque enim aurea anserinae, neque anserina aureae quicquam daret, sed duntaxat combinatae & conjunctae essent. Quae unio harum duarum peniarum, sicuti videtis, sine omni communicatione fieri potest. Ita JAC. ANDREAE ad Bezam Colloquio Mompelgard. p. 193. Quisquis igitur, communicationem meram esse unionem, fingit, eo ipso illam annihilat ac negat. Vnio enim sola nihil in Christo aliud efficeret, quam ut duae naturae essent simul, nihil vero inter se praeterea haberent commune, praeter nomen forsan, nullam vero mutuam appropriationem vel participationem, vel perciperent, vel darent; quod quam parum huic mysterio consonum sit, pius animus facile animadvertisit. Ita porro nullo negotio probari posset, quod, quisquis communicationem idiomatum esse meram unionem, comminiscitur, ipsam unionem personalem tollat. Cum enim, ubi nihil inter unita communicatur, insimus unionis gradus sit, Personalis vero unio in Christo, extra omne dubium, jure summus habetur, si ipsi dematur communio, & communicatio, desinet revera esse personalis. Et quomodo sit personalis unio, ubi neque communicetur persona, neque naturae, neque idioma- ta, quae posteriora cum persona divina communicante re ipsa unum sunt? Immo, quod maximum est, negata communicatione, Divinitatem ipsam hypostaseos in Christo in dubium vocari, animadvertisunt nostrates. Audiamus rursus JAC. ANDREAE ad Bezam: *Vbi humanitati Christi priorum divinitatis communicatio realis negatur, & tantum creata dona attribuuntur, eo nomine etiam divinitas ejus negatur. Quid enim aliud est Deitas, quam omnia sua propria? quae omnia in ipso non sunt accidentia, sed essentialia, sive ipsa Deitatis essentia?* Quomodo autem homo ille potest esse Deus, qui tantum creata dona habet, & nihil realiter cum Deo, & ejus propriis, commune habet. p. 221.

§. VIII. Notamus IV. Hoc satis edocere posse, utrum satisfactum sit recensioni doctrinae nostrae Ecclesiae, ubi in Alloquio

loquio scribitur: *Theologos A. C. saltet eam communicationem indigitare, quae fit secundum conjunctionem, qua divina & humana natura in Christo personaliter invicem secum jungantur, & quam nemo Reformatorum tam jejunus sit, qui sollicitet.* Nam, ut a postremo incipiamus, nullum est dubium, Reformatos in hanc sententiam facillime descensuros, *Communicationem nihil aliud esse, quam conjunctionem duarum naturarum.* Non enim nunc demum ita sentire incipiunt, sed dudum id professi sunt, fine non alio, quam ut revera *communicationem tollant, & tamen, ut nobiscum loquantur, communicationis vocabulum servant, re ipsa sub communicatione solam & meram junctionem naturarum intelligentes.* Antecessores TUBINGENSES tales eorum sententias & effata in magna cōpia collegerunt, *in der Schluss-Rede p. 71. 100. & alibi*, ut iis enumerandis supersedere nobis integrum sit. Ita HEIDELBERGENSES: *Wie solten wir lehren, daß die Menschliche Natur mit der Göttlichen keine Gemeinschaft habe, da doch alle unsre Bücher voll seyn, daß die Göttliche und Menschliche Natur Christi zusammen in einer Person vereinigt sind, oder könnte auch irgend eine genauere Gemeinschaft zwischen 2. Dinge seyn, als wenn sie beyde miteinander eine Person seyn?* Ita NEOSTADTIENSES: *Realissime & arctissime communicata est Deitate humanitas, & humanitati Deitas, id est, UNITA.* HEIDELBERGENSES rursus: *Will man die Gemeinschaft also verstehen, daß sie sey die heimliche Vereinigung der beyden Naturen in Christo, und die erschaffene Gleichförmigkeit mit der Gottheit, oder die Gaben des H. Geistes, so gläuben, bekennen und vertheidigen wir diese Gemeinschaft wieder alle Ketzer.* TOSSANVS: *Nicht weniger ist es falsch, als solten unsere Kirchen lehren, daß die menschl. Natur mit der Gottheit in der That und Wahrheit nicht Gemeinschaft habe, wenn du nemlich, in massen die alte rechtgläubige Kirche thut, die persönliche Vereinigung verstehest, welche wir denn für thätig und wahrhaftig erkennen und halten.* BEZA: *Communio nem realis, id est, unionem naturarum admittimus, in qua manent singu-*

singulae naturae per se, etiam in unione suis proprietatibus distinctae, citra ullam aliam communicationem. Et quae alia sunt loca ibi plura collecta, quibus multa alia adjungi possent ex recentioribus. Nec aliter BEZA in Colloquio Mompelg. p. 247. Si per Communicationem unio intelligatur, concedo, non modo omnipotentiam, sed etiam reliqua attributa Deitatis H. N. communicata esse. Quia enim N. H. est unita cum divina, & Deus & homo sunt una persona, ideo etiam cum omnipotencia est unita, quae a Deitate separari non potest. Cui D. JACOBVS graviter respondet: Plurimum inter se differt unio naturarum & proprietatum communicatio. Nam haec est unionis naturarum quasi effectus & consequens. Quare et si tempore simul sunt, ratione tamen ordinis naturae habent se, sicut prius & posterius. Quapropter sicut naturarum unio non est nuda & simplex unio, sed vera & realis communicatio, qua divina dat, & humana accipit: ita communicatio proprietatum non est talis unio, qua naturae nihil sibi invicem priorum suorum communicent, sed etiam vera & realis communicatio, qua Λόγος se ipsum & omnia suae assumtae naturae communicavit. Quis igitur dubitet, sponte Reformatos pedibus in eam sententiam ituros: Communicationem NIHIL ALIVD esse, quam meram conjunctionem & naturarum, & idiomatum in una persona? Si enim Ecclesia nostra ipsis hoc concederet, obtinerent, quod intra tam multos annos frustra quæsiverunt. Videamus vero, ne amittamus, quae multo labore & opera acquisivimus, sed aliquando plenam mercedem reportemus! 2. Joh. v. VIII.

§. IX. Notamus V. Reformatos hac ratione omnino re ipsa nobiscum neutquam consentire, neque dici posse, quod non ita sint jejuni, ut doctrinam nostram de communicatione idiomatum κατὰ συνδύασιν sollicitent. Cum enim jam pateat, quod συνδύασιν & ἐνώπιον personalem, & non aliam quamcunque, hic indigemus, quod statuamus, prout res ipsa requirit, συνδύασιν illam personalem non esse nudam aliquam conjunctionem, sed inferre realem participationem, quod majestica dona realiter ad huma-

G

nam

nam naturam, ad actualem fruitionem, possessionem & exercitium collata deceamus, an sic in sententiam & confessionem nostram verbo DEI consentaneam sint corde toto & pedibus ituri, non credimus, Allocutorem futurum sponsorem. Quin potius veremur, ne idem semper sint professuri, quod BEZA pronunciavit: *Nos unionem personalem naturarum in persona Christi nequaquam negamus, sed constanter asserimus.* Negamus autem ex ea Communicationem Idiomatum, seu proprietatum divinitatis in humana natura sequi: quod locum habere non potest, nisi humanitas in Deitatem mutetur, quod Eutychianum & ab Ecclesia damnatum est, p. 233. Quod hic aperte BEZA profundit, dum sub nota Eutychianismi nostram communicacionem idiomatum damnat, illud & alii pestore profitentur, etsi verbis ludant, & nobis tum communicationem, tum unionem concedant, dum communicationem per ipsam unionem seu conjunctionem, & non plus, describunt. Deceptorie ab illis dicunt, mediante divina natura humanae esse vere ac realiter communicatas divinas proprietates. Nihil enim aliud intelligitur, quam divinam naturam esse unitam humanae naturae, & quia divina natura non est sine suis proprietatibus, eatenus etiam unitas esse proprietates divinae naturae humanae: non quod humana natura particeps facta sit divinarum proprietatum per veram ac realem communicationem, prout nostrae asserunt Ecclesiae: sed quod unita divina natura, unitae etiam sint proprietates, (quae realiter idem sunt cum divina Λόγου natura) sive alia ab ipsa unione diversa communicatione sine reali divinae omnipotentiae & omniscientiae participatione ab humana natura facta. CALOVIVS de Persona Christi p. 296. ubi in antecedentibus BERGIORVM & aliorum sententias recensuerat, quibus docebant, proprietates divinas humanae carni vere & realiter communicatas, hoc est, VNITAS, sine ulteriori participatione, seque consensuros & passuros, ut ita loquamur, si nihil aliud velimus per communicationem, quam modum unionis, quatenus habeat caro hypostasin cum proprietatibus

sibi

sibi unitam, quasi nobis unquam in mentem venisset, statuere talem communicationem, quae sola aliqua unione qualicunque, seu combinatione & junctione, absolveretur.

§. X. Notamus VI. Autorem alloquii haud obscure testari verbis allatis, se in illas Syrtes esse delapsum, atque hinc credere, unionem esse facilem, si nimirum aliquid nostrae dematur doctrinae, & cedatur alteri Parti. Id quod facile fieri posse ipsi videtur. Dicit enim, *nostros statuere communicationem SALTEM ιατὰ συνδύσιν secundum CONJUNCTIONEM;* ubi duae NATVRAE PERSONALITER IVNGVNTVR. Atqui hoc idem ipsum esse, quod concedant Reformati. Verum facile animadvertisit pius Lector, totam nostram sententiam perverti. Primo enim vocabulum, *SALTEM si excludit tantum reliquias species communicationis omnes, quotquot alioqui extra hanc nostram dantur, relicta sola, quae fluit ex unione vera personali, tantisper admitti posset, si vero sensum hunc habere debet, ut excludat omnem realem & veram participationem,* & relinquat solam aliquam *unionem seu συνδρομὴν & conjunctionem,* uti naturarum, ita quoque idiomatum, quae cum naturis realiter idem sunt: in hoc negotio non solum omittenda, verum etiam detestanda erat, quia sic sanctissimam nostram doctrinam adversariis & tradit, & in ludibrium vertit, quasi a tot retro annis de nihilo litigatum esset. Hanc autem postremam vocabuli significationem debere esse, apparet ex eo, quoniam versatur Autor in intentione uniendi utcunque oppositas technas, unde necesse erat, per τὸ SALTEM, lancem, nostrae confessioni contrariam, ponderosiorē reddere, & confundere lectorem incautum, ne diversitatem doctrinae protinus videat. Si enim priori ratione intellexisset vocabulum, ut tantum eo distinxisset modum communicationis hunc ab aliis, & teneret eum, qui flueret ex vera & Scriptuaria ἐνώσει seu συνδύσει personali, quae non saltem esset mera hypostaseos naturarum & idiomatum unio & conjunctio, verum etiam partici-

pationem realem inferret, illusisset revera Reformatiſ. Notorium enim eſt, eos talem nunquam approbabivſe, neque (etſi optandum ferio) approbaturos eſſe. Ubi vero aliquid ponere vult, quod etiam noverit approbaturos eſſe Reformatiſ, necesse erat, sumere vocabulum SALTEM in ſenſu poſte-riore, & ſic revera noſtriſ Eccleſiae illudere viſum, quāli noſ ſtatuauiſt talem communicationem Idiomatum, quae mera & nuda ſit conjuŋctio vel naturarum, vel proprietatum, ita ut neutrā aliquid alteri tribuat, largiatur & communicet ad uſurpa-tionem & exercitium, quod tamen noſtriſ nunquam in men-tem venire potuit, quibus ex verbo DEI perſpectum eſt, com-municationem maſtatis & idiomatum in genere in F. C. proposi-tam, eſſe coeleſte depositum, & non negligendum aut adeo le-viter habendum. Cum itaque τὸ SALTEM adeo frequenter repetatur in locis ſupra allatis & ſemper dicatur eſſe com-municationem SALTEM ſecundum ἐνωσιν, id eſt, nihil aliud, quam con-junctionem, fucus revera & fumus nobis & iphis Reformatiſ of-fertur, quod fieri non debebat.

§. XI. Deinceps admitti non poteſt, quod Allocutor ſemper τὸ COMMVNICARI & IVNGI, idque promiſue, pro Synonymiſ adhibeat, & ſic Reformatorum ſententiae blandia-tur, quibus id, ut vidimus, ſaepius in more eſt. Noſtriſ non ita eſt receptum, ob rationes graviffimas antea allatas. Un-de etiam ferri nequit, ubi dicitur, Communicationem Idiomatum & unionem aliis ſaltem terminiſ florere, communicationem il-lam eſſe junctionem, revera nihil aliud eſſe, quam unionem perſona-lem. Quod poſtremum, ſi unionem perſonalem recte cape-re, admitteremus, ubi vero unio nihil aliud iphis eſt, quam ſola conjuŋctio, yineta noſtræ Eccleſiae caedit. Nec illum juvat, noſtrates cum ipſo monere, communicationem Idiomatum ratione rei idem eſſe ac unionem perſonalem: Si enim haec recte intelligatur, nihil eſt, quod hic deſideres. Nam revera respectu rei iphis unio perſonalis in toto ſuo complexu eſt ipliſſima tum naturarum & idio-

& idiomatum *junctio*, tum eorum *communio*, tum vero etiam actualis *communicatio* seu *participatio*, humanae naturae *exornatio* & *hypostatica* in divina natura *appropriatio*, neutiquam uero sola *junctio*. Si unio in sensu *rigorosiore* & *strictiore* capiatur, recte *communicationi*, quod supra monitum est, formaliter contra distinguitur, tanquam effectus causae, posterius priori, consequens antecedenti, unde promiscue confundi non debent, aut una pro altera, sine adhibita cautela, poni, id quod Reformati opere ipso fateri necesse habent, dum *unionem* nobis aliquam & naturarum, & idiomatum concedunt, *communicationem* vero, prout nostra Ecclesia describit, repudiant, etsi non minetenus eam interdum concedant, quia cum unione personali, prout ab illis describitur, pro Synonymo habent, omnemque participationem excludunt. Ita vero nostrates minime procedunt, sed tametsi *unionem* & *communicationem*, ratione rei, unum idemque agnoscant, formale tamen discriminem inter utramque nolint sublatum, ut omnibus elusionibus viam obstruant. Non mirum esse, scribit Joh. SCHROEDERVS in Sceptro regali p. 457. quod F. C. sub nomine *communicationis* interdum *unionem personalem*, & sub hac illam simul describat, quia illa tria re ipsa non differant, *unio personalis*, *naturarum communicatio*, & *communicatio Idiomatum seu majestatis*. Non ita magnum esse discriminem, *unionem personalem*, si quid a *communicatione naturarum* (si nimirum specialis utrique definitio tribuitur,) differat, hanc tamen in se complecti, (ubi nempe *unio* spectatur in sua latitudine) & ab utraque *communicationem Idiomatum discriminari*, sed non nisi ratione, adeoque secundum nostrum intelligendi ordinem, quo prius concipiamus *naturam*, quam *idiomata ejus*, tametsi haec cum *natura* sit *idem*, eodemque sensu *communicationem istam* dici solere consequens *unionis*. Id quod etiam faciunt Formulae Concordiae Autores, qui, ubi antea asseruerant, H. N. in Christo accepisse majestatem, SECUNDVM RATIONEM HYPOSTATICAЕ UNI^ONIS, nolunt tamen utrumque habere plane pro una eademque,

sed dicunt, communicationem CONSEQUENTEM ex unione hypostatica. p. 182. Ita AEGID. HVNNIVS Tr. de Persona Christi ad quaestionem: *Quid differat Communicatio Idiomatum ab unione ipsa?* respondet: *Differunt ut prius & posterius.* Siquidem unio non quidem tempore, sed ordine naturae prior est Communicatione Idiomatum, & haec, tanquam effectus, ab unione dependet. Proinde non sunt unum & idem, sed revera diversa. p. 43. Quod alios movit, ut non saltem differentiam aliquam in conceptu, verum etiam plane in re ipsa, reponerent, quod recte intellectum non vero est prorsus dissimile. Sophisticum est, scribit CALOVIVS, quod ait BERGIVS, communicationem proprietatum ab unione hypostaseos & naturae aliquo modo esse distinctam: *Quia non, nisi rationis duntaxat, discriminem admittit, nempe quatenus & ipsae proprietates a natura & hypostasi distinctae sunt.* Non ergo vere communicationem & hypostaticam unionem distingvi afferit, ita, ut illa hujus sit effectus, quia causa & effectus veri nominis non distinguuntur duntaxat ratione. Adde quod BERGIVS per communicationem proprietatum nihil aliud intelligit, quam ipsam unionem & concursum proprietatum. Nostrae vero Ecclesiae non solum conjunctionem, seu concursum proprietatum, mediantibus naturis profitentur, sed credunt afferuntque, divinam τὴν λόγον naturam infinitam suam majestatem ac divinas proprietates vere ac realiter communicasse ac concessisse Humanae naturae, & hanc μεταδίδωσιν ac communicationem ab ipsa unione hypostatica distingui non tantum sola ratione, sed ita, ut haec communicatio vere sit effectus ipsius unionis personalis. Quod omnibus modis praefracte impugnant, cavillantur, & ceu Eutychianum blasphemant Calviniani: Nulla igitur hic dari potest conciliatio, quamdiu illi hanc communicationem proprietatum a nostris Ecclesiis assertam non admittunt sincere. De Persona Christi p. 298.

§. XII. Non nisi pictam & fucatam itaque concordiam oriri posse, ex consilio Allocutoris, manifeste liquebit. Etiamsi enim a Reformatis, idque haud gravatim, obtinuerit, ut conce-
dant

dant aliquam nobis *conjunctionem*, qua duae naturae & se ipsas & sua idiomata in una persona sine ulla participatione & traditione jungunt atque uniunt: quod etiam sponte & ambabus manibus illos facturos, nemo sanior dubitavit. Vix dum tamen prima elementa controversiae sunt superata, dum de illa *unitione* & *junctione* plane nulla fuerit controversia, sed de *reali*, ex unione reali fluente, imo in ipsa unione reali facta, *communicatione*, non cum unione saltē coincidente, aut solam junctionem inferente, verum μεταθετική appropriativa & vicissim collativa ab una natura ad alteram, tum hypostaseos, tum naturarum, tum idiomatum, tum praecipue majestatis ad Humanam Carnem seu naturam, prout illam secundum tria genera Communicationis Idiomatum ipsa Scripturae oracula tradunt & proponunt. Unde, quando Allocutor in Instit. p. 359. de modo conciliandi scribit: *Jam dum unionem personalem Reformati credunt, Communicationem Idiomatum, quae scilicet idem cum illa ex parte rei est, & aliis saltē terminis floret, παιδίας ne τρόπος confundatur, eodem simul biatu, ignari licet quid agant rerum, deglutiunt, et si ajant, et si solenniter protestentur, se eam, quam nos statuimus, non admittere, & quae alia, sub similitudine a pilulis, petita, ibi pronuntiat, valde vereinur, ut scopum Ecclesiae utilem hac ratione obtineat.* Prout enim ipse rem proponit, non adeo ingrata fore noverit Reformati ea, quae offert & propinat, erunt enim palato potius admodum jucunda, quia nihil sic tenentur ipsi concedere, quam communicationem talem, quae in sola junctione idiomatum consistat, utpote quam jamdudum sunt professi. Agat vero negotium, prout par est, & ostendat ipsis, communicationem Idiomatum, quam Ecclesia nostra docet, neutquam esse saltē aliquam conjunctionem, sed ἐνώσιν cum actuali participatione & traditione idiomatum fluente ex communicatione hypostaseos & naturarum, sine imminutione omni unius, aut exaequatione alterius naturae, aut confusione, aut separatione. Urgeat speciatim, prout myste-

mysterium sanctissimum flagitat, non nudam conjunctionem *Majestatis*, quae cum natura divina realiter unum idemque est, ad humanam Naturam, sed infinitae etiam illius Majestatis ad hanc collationem, effusionem & largitionem, ad communem usurpationem & fruitionem per exercitium Omnipotentiae, Omnipresentiae, Cultus & aliorum: & videbit ipso experimento, utrum illa deglutire, ut loquitur, seu consentire animum induixerint, vel minus. Haec vero esse momenta gravissima fidei, a quibus recedere nobis ne latum unguem licet, omnes, quotquot numeravit Ecclesia nostra Doctores sinceros, unanimiter profitentur. Ad solam vero conjunctionem & confusionem communicationis & unionis ea reducere velle, est negotium mali auspicii & infelicissimi eventus.

§. XIII. Caeterum VII. adhuc notamus, Autorem alloquii, pro sua ingenii facilitate, procul dubio animadvertisse, argumentum satis grave esse, & non unum, quo hic Reformatos ad veritatem agnoscendam urgere possimus. Nam cum hypostasis, natura divina, & idiomata divina ratione rei unum idemque sint, ac non, nisi ratione, distinguantur; unita vero hypostasi, esse etiam unitam divinam naturam humanae naturae assumptae, simul cum idiomatibus divinis, largiri Reformati necesse habeant: aut jam tenentur docere unionem aliquam non personalem, veram ac realem, utpote quae nullum plane habeat effectum, aut consentire nobiscum, quod prodeat ex unione praecedanea, hypostaseos, naturarum & idiomatum, tum communio, tum actualis, realis & vera communicatio, instar alicujus effectus. Cum enim talis effectus prodeat ex unione tum partium essentialium in homine, tum accidentis in ferro, in qua tamen unione, ut illic temporaria, ita hic plenaria datur dissolutio: Multo magis, imo infinites magis necesse est, talem effectum νοιωνικὸν & communicativum seu participativum atque collativum, ex unione personali duarum naturalium in Christo, tanquam eminentissima, realissima & bonis do-

donisque communicabilibus, vi unionis illius, fœcundissima profluere & resultare. Cum itaque prius, nempe *unionem non esse personalem*, docere nolint, sed conscientia potius eos cogat abire a Nestorii partibus ab una parte, quidni concedant promptissime alterum tota mente, totoque nobiscum pectore, non saltem ex communicatione aliqualem unionem & junctionem faciendo, sed *veram actualemque, uti hypostaseos, ita quoque naturarum & idiomatum communicationem, junctioni seu unioni superaddendo?* Hoc itaque ut fiat, & Reformati DEO honorem tribuant, omnibus votis expetendum nobis videtur. Quamdiu vero in his momentis adeo liquidis nullus appareat nobiscum consensus, quid valeant Allocutoris consilia, vel ex uno hoc capite apparere Lectori pio, & abunde constare poterit.

Momentum VI.

Minime igitur hic Logomachia affectus, ambitio, sectae studium, vel praejudicia a partibus Ecclesiae nostrae unionem impediverunt, sed sola discrepantia in hoc quoque Articulo fundamentali.

Euθ.

§. I. **A**udiantur verba Allocutoris: *Mira res, quî tanta logomachia, tot sapientum Virorum animos hacenus in suspeso tenere potuerit. Sed quid affectus, quid punsum honoris, quid studium sectae, quid praejudicia non faciunt?* Brevi complexu verborum in Ecclesiam nostram admodum gravia congeruntur. An logomachia dicenda sit praesens controversia? ex supra dictis abunde cognosci poterit. De vocabulis meris non litigari, professi sunt dudum Autores F. C in praefatione, & de re magni ponderis agi, ipsa conscientia recte exponentibus dictabit, in qua utinam consensus nobiscum esset expectandus vel sperandus! *Quinam præterea sapientes*

H

sint

sunt Viri, quos a tanto retro tempore suspensos tenuerit logomachia, dilucidius erat edifferendum. Sane si Viri vere sapientes fuerunt, probe viderunt, logomachiam non esse, quod in hoc etiam fidei capite tractatur, & secundum species a WERENFELSIo in Diff. de logomachiis eruditorum, neque ad puras neque ad mixtas referri posse. Hinc etiam non mirum, quod Viri illi sapientes strenue in hac controversia decertaverint, & gloriam Jesu Christi, quam Scriptura ipsius Humanitati tribuit, cultumque debitum, defenderint. Qua in re uti sapientis, ita boni sanctique Theologi officia eos expedivisse, grata agnoscit posteritas, & ob depositum fidei probe servatum, nomina illorum Dei servorum fidelium grata sibi habet & recolit, detestatur vero omnes, quotquot aut impetu ingenii novaturientis, aut levitate animi, aut ignorantia tantae rei, aut temporalibus emolumentis, aut aliis quibuscunque causis allecti vel veritatem, vel pondus hujus Articuli illis tradiderint, adversus quorum insultus potius masculine, tanquam milites Jesu Christi, decebat pugnare. Vnde etiam non capimus, quare Autor Alloquii dicat, in suspenso animos Virorum sapientum fuisse detentos per hanc logomachiam. Si enim fuerunt sapientes, potuerunt haud difficulter aurum a luto separare, & videre, quid lux a tenebris distet. Commemorari sane vel unus ex genuinis Promachis Ecclesiae nostrae debebat, qui incertus fuerit, quid ageret, ubi pro veritate erat decertandum, aut qui in hac controversia disputaturus cessaverit, vel haeserit, vel adversariis aliquid, per silentium aut formidinem oppositi, dererit. Miramur oppido, tanta mentis confidentia de Doctoribus pronunciari, quorum memoria semper merebatur esse in veneratione, & quorum cineres ob insignia merita digni care haberet, ac si stupidi adeo fuissent, ut non animadvertere potuissent viam perversissimam pacis ineundae per ταυτότητα unionis personalis & communicationis idiomatum; cum tamen hanc fidei partem spissis adeo voluminibus interdum, decertando cum aduersariis, pertractaverint.

§. II.

§. II. Caeterum quatuor momenta adducit, quibus unio & pax, quam animo concepit & destinavit, hactenus per bina Secula fuerit impedita. Credit enim tandem, Viros sapientes non tam ex *ignorantia & simplicitate*, quam *aliis potius ex causis pacis consilia audire & inire noluisse*. Nam etsi statuere quis vellet, loqui *Allocutorem de solis Reformatis*, qui hac in parte pro se respondeant; ubi tamen de pacis impedimentis agit, & subjecta non limitat, idem quod solent plures facere, qui tallem pacem moliuntur, ut nempe utriusque partis jura circumcidant, & utrinque gesta improbent, vix nobis imperare possumus, quin id etiam de Allocutore nobis persuadeamus. Enimvero unde probabitur, illam quadrigam pessimam haesisse in mentibus Doctorum nostrorum Ecclesiae, qui circa controversias cum Reformatis fuerunt occupati? Quem credit, fuisse *affectum perversum*, quo ductus BRENTIVS, nullo admixto Syncretismo, cum illis militavit? quod *punctum honoris*, quod JACOBVM ANDREAE impulit, ut tot fastidia Colloquiorum cum partibus adversis sine eventu pacis sustineret? quod fuerit *studium sectae*, perversum nempe perversae, quo agitatus WAGNERVS Syncretismum amolitus est a Würtenbergensi & universa Ecclesia? quibusnam credit, *praejudiciis* (falsis nempe) *occupatos* fuisse quondam alias Würtenbergicos Doctores, qui unanimiter consilia Syncretistica aversati fuerunt, & in veritate coelesti defendenda uoluerunt defatigari? Non erravero, si vicissim in omnium Syncretistarum pectore hanc quadrigam stabulari asseruero, *affectum perversum*, *punctum honoris*, *studium sectae Syncretisticae vel alterius*, ad quam propendent, & *praejudicia* ex scriptis impiis variorum Libertinorum, Latitudinariorum, Neutralistarum, Naturalistarum & Indifferentistarum comparata, animo insinuata, & tantum non radicata. Facile admodum esset, ire per exempla.

§. III. Cum igitur haec quatuor impedimenta a parte Ecclesiae nostrae non extiterint, & nihilominus sapientissimi

& praestantissimi Ecclesiae nostrae Doctores pacem, quam patentibus interdum ulnis, ut loquitur WERENFELSIUS, oblatam viderunt, inire noluerint, certum erit & confectum, alia & graviora impedimenta se objecisse; reposita in *rei ipsius gravitate*, de qua certatur, & a cuius defensione, sine summa conscientiae laesione, recedere quisquam minime potest. Non equidem miramur, Reformatos sagaciores una velut mente in id conspirare, ut profiteantur, *non agi de Articulo fundamentali*, quoniam nullum nobis dubium, plures perspicere doctrinae veritatem. Quo magis sollicite vero hoc negotium curabunt, eo minus nostris vitio vertent, quod coelestem veritatem, quam in Majestate carni Christi concessa repositam vident, adeo non leviter habeant, sed pro ea ulterius tuenda operam & oleum, imo & ipsam vitam, profundant ac consumant. Non dissimulavit ipse BENEDICTVS PICTETVS in Dissert. Irenica C. IV. n. 8. *Dissensum circa Idiomata divina carni Christi communicata esse fundamentalem, si admitterentur consequentiae, quae ex hoc dogmate fluere videantur.* Enimvero, PICTETE! quid est fundamentum fidei explorare, quam conclusiones tentare, quae ex aliquo dogmate immediate & mediate promant, & attente scrutari, quemnam habeant ingressum in fidem, mores & παραγόντες, ad ipsamque εὐθανασίαν promovendam? Non enim sufficit excepisse, nostrates nonnullos rejicere ubiquitatem. Hoc non tranquillabit conscientiam in articulo mortis. Qualis enim ubiquitas ab illis rejecta, & quomodo se CHEMNTIVS & ANDREAE in Formula Concordiae hic gesserint, cum ipse Allocutor Dubia formaverit in Instit. p. 397. alia vice ex instituto conficiemus. Sufficit nobis, placere confessionem PICTETI, Viri non postremi nominis & eruditionis, dissensum esse fundamentalem, si admittantur consequentiae, quae ex hoc dogmate fluere videntur. Si itaque per justam & idoneam consequentiam fluunt, aut concedenda conclusio erit, aut alterandae praemissae.

Momen-

Momentum VII.

Minime etiam nuncius mittendus doctrinae coelesti, aut ejus defensioni, sed Deo, Ecclesiae, veritati & paci omnes vires tamdiu impendenda, quamdiu Ecclesia militans in his terris, pacem & triumphum in coelis expectat.

'Erg.

§. I.

Allocutoris verba sunt, quibus hoc argumentum controversum de Persona Christi concludit, & paci sacrificandum suadet: *Eja nuntium vel tandem bisce omnibus mittamus, eaque Deo, Ecclesiae, veritati & paci vel tandem consecremus!* Votum & excitationem ad pacem non increpamus: Cujuslibet Christiani & Theologi est τὸ εἰηνέυειν μετὰ πάντων, Rom. XII, 18. verum addit cautelas binas Apostolus, alteram τὸ ἐξ ὑμῶν, quantum ex vobis sive in vobis situm est, seu quantum in vestra potestate repositum est: alteram εἰ δυνατὸν, si fieri possit, & res ipsa permiserit. Qui enim depositarius est, & bona habet dispensanda, potestatem neutiquam habet, de illis cum adversariis disponendi & pacificandi, sed potius tuendi & defendendi officium ipso incumbit. Ad καλὴν παρακαταθήκην divinam requirit Apostolus τὸ Φυλάσσειν custodire, pertinet vero ad illam non saltem Articulus fidei fundamentalis primarius constitutivus, sed etiam universa ὑποτύπωσις ὕγιαινόντων λόγων, 2. Tim. I. 14. forma salubrium verborum, reposita in Articulis etiam fundamentalibus primariis antecedentibus & consequentibus, nec non secundariis. Imo etiam in non-fundamentalibus analogia fidei custodienda venit, & probe attendendum, ne alicubi impingatur. Ut ceterum ad pacem extentur nostrates, opus nunc demum non habent, ubi per tot *Colloquia & Collationes* scriptionesque comprobatum est, nihil perinde anxie desiderare nostrates, quam ut Reformati, & quotquot a veritate coelesti deviarunt, agnoscant & profiteantur eam sincere. Non enim exprimi

H 3

potest,

poteſt, quantum tunc gaudium in coelis & terris ſit oritorum, unio tunc eſſet realis, vera & optima, neque opus, ut per clauſulas & co-thurnos concipiatur, firmetur & male consarcinetur, ſed unitas ipſius fidei & professionis, quae ſola vera eſt, efflorefceret, nemine cogente, persuadente, aut artificiis inanibus & veritatem ſupprimentibus uten-te. Hoc votum noſtrum ſanctum, pium & Deo placens eſt, optat enim pacem, quae ſuperat omnem rationem humana-m, pax vero per rationem humana-m in rebus tanti momenti de deposito divino formata, non niſi infeliciffimos eventus tandem parere poſteſt, ut quisquis demum manum de tabula detineat, animae ſuae, & Eccleſiae optimè omnia-ium conſulat.

§. II. Obscurius vero paulo diſſerit Allocutor, dum *bifce omni-ibus nuntium tandem mittendum censet*. Non enim ſatis ſe exprimit, utrum de universa controverſia loquatur, eamque prorsus feponendam & ſacrificandam ſeu extinguedam credat? an faltem sermo ipſi ſit, de *quadriga affectus, puncti honoris, ſtudii ſectae & praejudiciorum*, quam exiſtimet eſſe plane removendam & pacem curandam. Imperat nobis lex dilectionis, ut mitiorem ſequamur interpretationem, & de poſte-riori faltem iſtitui sermonem, credamus, cum Autoris mens dilucide non ſit expoſita. Vix enim nobis persuadere poſſumus, iſpum tan-tum religionis momentum, quale in communicatione Idiomatum re-ponitur, adeo leviſ ponderi habiturum. Si vero, quod credimus, de poſteriore ita pronunciare animus fuerit, & alloquatur per *to MIT-TAMVS*, Fratres Eccleſiae noſtræ Evangelicae, eosque commoneſ-ſiat, conſirmat me iſtud in admiratione, quomodo audeat noſtratibus *pravos affectus, punctum honoris, ſtudium ſectae & praejudicia tribuere*; utpote quibus hāc ratione, ex mente Allocutoris, occoecati, non ve-ro ſincero veritatis coeleſtis ſtudio tractaverint controverſias cum Re-formatis: & quibus nunc tandem nuncium mittere debeant, eaque omnia nunc ſacrificare. Qua, quaefo Allocutorem in facie Eccleſiae publica! veritatis ſpecie poterit iſta omnia probare? & quid credit, peccatum eſſe a noſtratibus in illis controverſiis? Facile enim nobis eſſet, demonſtrare, illam quadrigam a noſtratibus prorsus per Dei gra-tiam abfuſſe & adhuc abeſſe, nihilque aliud ſuperelle, quam ut in de-poſito tuendo, precibus pro omnibus errantibus fundendis, & reliquiſ officiis strenue pergaνt. Sic ſacrificabitur porro Deo ſanctissimo ſuum,

verbi-

veritati ac pact suum. Quomodo enim haec postrema melius & sanctius promoveri posset, quam per veritatis coelestis dilucidam expositionem, ut omnium oculos illustreret ac feriat? Videat coeterum Allocutor, quomodo hanc labem Ecclesiae nostrae inique adspersam, vel suo quoque exemplo nervosissime refutet & eluat.

§. III. Quod reliquum est, cum Allocutor Instit. p. 396. veluti vadimonium obierit, nostrumque calculum efflagitaverit, si quando dissidentes mentem suam orthodoxe explicent, atque, VERAE SENTENTIAE se baud contrarios esse, ostendant, siquidem probe notandum sit, a conscriptione F. C. usque ad nostra tempora aliam faciem noctam esse controversiam, & subinde lucem majorem rebus affundi, quam olim factum. Etsi hujus promissi specimen, in pura confessione, nostrae confessioni conformi, nondum attulerit, eaque, quae dixit, nondum probaverit, expectare tamen, sciat, Ecclesiam nostram universam; utrum talis consensus verus & sincerus, non artificiis & strophis, quales supra animadvertisimus, & rejecimus merito, obvolutus, nobis ob oculos ponи unquam queat. Magnum enim est, ut modestissime de re loquamur, multum est, quod hic sibi sumsit. Res tota non hominum, sed Dei est. Pertinet ad Ecclesiam, & tangit animas Christi sanguine pretioso redemptas. Judicium erit posteritatis, quae, quo animo, impetu, modo, fine, consilio gestum sit negotium, ex eventu rerumque monumentis accurate & sine praepostero affectu judicabit. Opus est maturitate, deliberatione diurna, collatione repetita cum Viris de Ecclesiae salute, & tuenda veritate sollicitis, multisq; aliis momentis, nisi quenquam consiliū poenitere debeat, quod coeterum ad universam Ecclesiam spectare, & cum gloria Dei, ejus emolumentum verum unice pro scopo habere debet. Deus vero pacis regat omnes Ecclesiae Doctores & Auditores, ejusque pax superans omnem mentem, custodiat ipsorum corda & vonnata in Christo Jesu, ut in veritatis defensione candida & sincera non defatigentur, sed, superatis felicitate pugnis, in Ecclesia triumphante largissimis aliquando praemiis exhilarentur!

SOLI DEO GLORIA.

REVERENDO DOMINO
M. H O F F M A N N O
BENE PRECATVR
P R A E S E S.

Grave & pondere plenum est illud Augustini: Nemo delet de coelo Constitutionem Dei, nemo delet de terra Ecclesiam Dei. Epist. CLXII. ad Glorium, Eleusum & alios Donatistas, p. 773. Vti enim prius illud omnes terrere potest ac debet, quoiquot a veritate coelesti, etiam meliora edocti, deviant & aberrant, eosque cerciores esse jubet, verbum Dei, quod sententiam & mentem ejus de salute hominum continet, quicquid etiam bi audeant, inviolabile tamen manere ac perdurare: Ita posterius haud obscure solatur & erigit omnes illos, qui in tramite salutaris doctrinae recte & constanter incedunt, argumento sane validissimo, neminem adbuc deprehensum esse, qui quanto maxime etiam conatu id ausus sit, delere potuerit ecclesiam, ac coeum vere Deum confitentium atque laudantium. Prius unumquemque admonet officii, alterum in praesito officio confirmat & sustentat. Spectatim ministros ecclesiae ac doctores prius ad constitutionem alacriter defendendam, alterum, ad ecclesiam recte pascendam, valide satis impellit & urget. Laudatio igitur conatum Tuum, quo in praesenti instituto, & constitutioni Dei Te accurate inbaesurum. & ecclesiam tuae fidei traditam sollicite curaturum esse declaras & proficeris. Vides, pro animi tui sagacitate, quantum in uiroque sit momentum. Deleta enim Dei Constitutione, deletur ecclesia, delecta ecclesia, delectur salus. Opus igitur, constitutiones Dei in verbo propositas & Symbolis ecclesiae nostrae, accurate tueri, haec enim sunt deposita in regno gratiae, quibus nihil pretiosius poterat excogitari. Et cum haec cordi Tibi esse, testimonio ac specimine hoc satis luculento testaris, de hac Tua tibi affiditate gratulor, Deumque rogo, ut ad spar tam Tibi destinatam ita expediendam Te proxime accingas, ut & constitutiones Dei accurate teneas, & animas Sanguine Christi acquisitas recte ac sollicite pascas, certus, Tibi praemia & praesidia Numinis non defutura. Quod non tam verborum multorum apparatu, quam animo sincero erga Te exprimendum & declarandum putavi. Wittebergae
d. XXI. Jan. M DCC XXII.

Datum der Entleihung bitte hier einstempeln!

10. Aug. 1992

18. Juni 1992

4 A 7137

